

Laiškai lietuviams

APRIL 1994 BALANDIS

PRISIKĖLIMAS	109	Antanas Jasmantas
PAVASARINIAI ATLAIDUMO VANDENYS	111	Gintaras Patackas
SKRISKITE IŠ KLEVO ŠALIES...	113	K. Ambrasas, SJ
GILESNIŠ KASIEŅYBĒS ĪPRASMINIMAS	118	Juozas Prunskis
ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO MIŠIOSE	120	Jonas Lauriūnas, S J
GYVENIMO PAMOKOS	122	Antanas Saulaitis, SJ
ESAMO MOMENTO SVARBA	127	Chiara Lubich
VELYKOS AUKŠTAITIJOS	128	Aldona Kačerauskienė
TA ATMINTIS ŠVENTA	130	Janina Štrimaitienė
DABARTINIO LIETUVOS JAUNIMO CHARAKTERISTIKA	131	Birutė Vilkaitytė
MANO SENELIO GYVENIMO RAMYBĒ...	136	Daiva Kulbokaitė
TĒVYNĒJĒ	137	Marija A. Jurkutė
KALBA	141	Juozas Vaišnys, SJ
ŠYPSULIAI	142	Red.
ĪVAIRYBĒS	143	Red
TRUMPĀI IŠ VISUR	144	Juoz. M.

Šis numeris iliustruotas dail. Zuzanos Pranaitytės — seselės Augustinos darbų nuotraukomis
Viršelio piešinys — dail. Joanos Plikionytės-Bružienės.
Skyrių vinjetės — Rasos Sutkutės.
Lietuviškas raidynas — Jono Bogutos.
Apdaila — Teresės Bogutienės.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (ISSN 301-540)— **LETTERS TO LITHUANIANS** is published monthly except July/August, when bimonthly, for \$15.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636 — 1098.

*religinės ir tautinės
kultūros žurnalas*

1994 / BALANDIS — APRIL / VOL. XLV, NO. 4

PRISIKĖLIMAS

ANTANAS JASMANTAS

Laukų balandžiai ūbauja pušyse.
Pavasaris, o Viešpatie, pas mus!
Atvožęs juodus arimus,
Žalių raštelių prirašysi:
Ir kils giesmė lyg vyturėliai,
Upeliai užaus ir skardens,
Kad iš numirusio akmens
Kalnelių šypsenoj mums prisikėlei.
Naktis nusilenkė. Ateina Rytas.
Ir Tu atgniaužtą delną pradarai:
Aloe varva pumpurai,
Grumsteliai nusigandę ritas,
Ir obels drobule tava vyniojas.
Tik kas, o Viešpatie, slidžiais
Takelių mūsų paledžiais
Skubės Tau apkabint rasotas kojas?

Eucharistinis Kristus (terakota)

Zuzana Pranaitytė

PAVASARINIAI ATLAIDUMO VANDENYS

(Suaugusiųjų grupėje IV premiją laimėjęs straipsnis)

GINTARAS PATAČKAS

Bene iš visų pasaulio religijų krikščionybė yra labiausiai išskyrusi atleidimo sąvoką, ateinančią jau, ko gero, iš ankstesnio antikinio pasaulio. “Jupiteri, tu pyksti, vadinasi — tu neteisi” — sakydavo senovės romėnai. Jeigu net pyktis dievus paverčia menkesniais, ką tada kalbėti apie silpną padarą — žmogų. Tik atleidimas leidžia išsivaduoti iš pykčio pančių, padėdamas pereiti į sekančią ir galutinę pakopą — Meilę, kurią Kristus išskyrė paskutiniame ir didžiausiame savo įsakyme “Mylėk Viešpatį Dievą visa širdimi, visa siela, visu protu, mylėk savo artimą kaip pats save”. Iš šio pasakymo antitezės išplaukia blogio esmė — kas nemylti savo artimo, tas neapkenčia ir pats savęs. Būtent čia pažeidžiami pagrindiniai ir šventčiausi savaugos — gyvybės pasireišimo pradai — nekenčiantis savęs, žudo ir ardo Dievo kūrinį ir tampa priešas genialiam Dieviškajam planui, kurio esmė — padėti prisikelti puolusiam Rojaus žmogui, kuriam gyvybės trupinys žemiškuose varguose suteiktas tam, kad jis per trumpą savo gyvenimą sugebėtų apvalyti suterštą sielą ir grąžinti ją prie Aukščiausiojo sosto.

Atleidimas dar nėra Meilė, bet kaip tai jau daug neapykantos pavergtam žmogui. Atleisti, leisti, laisvėti, išsilaisvinti — toks yra kelias vargą kenčiančiam vergui ar vargetai, norinčiam tapti laisvu. Atleidimas yra dvasinis ir fizinis vyksmas, neatskiriamas nuo gamtos dėsnių — taip po ilgo žiemos apmirimo ir sąstingio, veikiant saulės šilumai, atsileidžia šalčiai, paleidžia sniegą, galingi polaidžio vandenys sutrauko ledų grandines, prasideda atlydis, ir upių gyslomis pasileidžia plaukti ižas, nešdamas derlingą dumblą į gyvybei bundančius žemupius. Rudeniop, nu-

jausdami maisto stygių ir artėjančius speigus, paukščiai apleidžia gimtuosius lizdus, gyvuliai ganyklas, žmogus — įtemptus vasaros ir rudens darbus, gamta tarsi pati įspėja ir groja graudų Atleidimo motyvą.

Mums, krikščioniškosios dvasios žmonėms, didžiausias atleidimo pavyzdys pats Kristus, kuris, net ir mirdamas ant kryžiaus, ištarė paskutiniuosius žodžius Dieviškajam Tėvui, prašydamas nukreipti jo rūstį nuo Sūnaus žudikų: “Viešpatie, atleisk jiems, juk jie nežino, ką daro”. Būtent čia išryškėja visa Kristaus mokymo esmė, aprėpianti žmogaus prigimtį nuo gimimo iki mirties. Nes, suvokę “jie nežino, ką daro”, mes galime prisiminti ankstesnį Kristaus pasakymą: “Iš tiesų, iš tiesų sakau jums — kol nebūssite, kaip tie mažutėliai, nebus jūsų Dangaus Karalystė”. Žmones Kristus matė mažutėliais — vaikais, kurie nežino, ką daro. Būtent vaiko prigimtyje dar nėra sukerojęs uždraustas pažinimo medžio vaisius, kurio syvai užnuodijo Adomo šeimos sielas. Vaikas yra artimiausias Dievo sumanytam Rojaus žmogui — tai žaidžiantis, laimingas ir absoliučiai apsaugotas sutvėrimas — ir todėl savo prigimtyje yra be galo atlaidus. Jokia nuoskauda, joks pyktis, jokia skriauda ilgam neužsilaiko mažutėlio sieloje, tuoj pat jis nusišypso ir glaustosi prie dar taip neseniai jį nubaudusios rankos. Jeigu mes, suaugę, taip mokėtume užmiršti blogį — leistume mirti blogiui, ar nepriartėtume tada prie savo Didžiojo Mokytojo, kuris yra Kelias, Tiesa ir Gyvenimas?

Didysis Kristaus mokymo paradoksas yra tas, kad jis liepia mums mylėti ir atleisti ne tik draugams ir artimiesiems, bet ir priešams — labiausiai nuklydusiems nuo Tiesos, Kelio ir Gyvenimo, pasileidėliams ir paleistuvėms.

Ses. Zuzana Pranaitytė tarp dviejų savo medžio skulptūrų. Jos dešinėje „Motinos skausmas“, kairėje „Senelis ir anūkas“.

Prisiminkime Išganytojo žodžius apie pie-
menį ir avis: argi piemuo, palikęs bandą, neis
ieškoti paklydusio ėriuko? Piemuo, savo
valia ir darbštumu sutelkęs bandą, gali būti
dėl jos kurį laiką ramus — joks plėšrūnas ne-
drįs jos pulti, nes ši pakankamai galinga.
Tačiau Ganytojas jaučia atsakomybę Tėvui
ir, jeigu ėriukas pražus, reiškia, piemuo ne-
vertas pasitikėjimo. Nenorėdama jo prarasti,
piemuo, rizikuodamas savo gyvybe, eina pa-
sitikti plėšrūno ir ištraukti iš jo nasrų Tėvui
priklausantį turtą. Tik tokiu būdu, kada yra
pavojuje gyvybė, piemuo gali atgauti savo
Tikėjimą ir būti vertu Tėvo Sūnumi.

Kristaus žodžiai tampa kūnu — būtent jo
artimiausių bičiulių — būsimų apaštalų —
rate matome atstovus labiausiai tuo metu ne-
kenčiamo muitininkų luomo, kuris, būdamas
gobšus, suktas ir klastingas, padvigubindavo
ir taip jau nepakeliamus mokesčius anų laikų
valstybės gyventojams, tuo juos pasmerk-
damas ne tik skurdui, bet ir tiesioginei bado
žūčiai. Kristaus kojas dubenyje kvapniais
aliejais mazgoja ir savo plaukais verkdama
nušluosto didelę paleistuvę Marija Mag-
daliėtė. Regime Kristų vargšų, atstumtųjų,
luošių, raupsuotųjų būryje — begalinis Mo-
kytojo atlaidumas padaro stebuklą — jie
išlaisvinami nuo savo nuodėmių ir pasveiks-
ta. Atlaidumas pakelia žmogų ne tik iš pur-
vo, bet ir padaro netgi neįsivaizduojamą da-
lyką: Jėzui pasakius „kelkis“, miręs Lozorius
išsilaisvina iš mirties pančių. Jo prisikėlimas
yra gyvas liudijimas busimojo Kristaus
Prisikėlimo.

Atleisti — tai reiškia išsilaisvinti iš
klystkelių pasukti į tikrąjį Kelią, į Dieviškąją
būseną — būti pačiu savimi, atrasti savo sie-
los viduje Gyvąjį Dievą, pajusti geležinę Tė-
vo Valią ir Išmintį, visaapimančią Sūnaus
Meilę ir atsiduoti palaimingam, nuolat ku-
rančiam šventosios Dvasios veikimui.

Adauidumo sąvoka labiausiai sukoncen-
truota paties Jėzaus mums paliktoje maldoje
„ir atleisk mums mūsų kaltes, kaip ir mes
atleidžiame savo kaltininkams“. Šių žodžių
bei jų vykdytojų trūko Senojoje Eroje, bei
Senajame Testamente, kas nulėmė ikikrikš-
čioniškosios civilizacijos žlugimą. Naujoji
Era, prasidėjusi su Dieviškojo Kūdikėlio
gimimu, sukūrė Krikščioniškąjį Pasaulį, ku-
rio liudytojais ir vykdytojais esame mes. Tad
mūsų pačių atlaidumas yra ne tik gamtinis
prigimtis šauksmas, bet ir pareiga bei kry-
žius, kurį kantriai turime nešti per savo gy-
venimą. Gražiai skamba ausyse vieno šven-
tojo žodžiai: „Vakare, atlikęs sąžinės sąskaitą
ir peržvelgęs dienos darbus, negaliu užmigti
tol, kol jaučiuosi kaltas kokiam nors
žmogui“.

Skriskite iš klevo šalies gimtojon žemėn mintys..

Kun. K AMBRASAS, SJ

Gal kai kam lapkričio pirmosiomis dienomis ketvirtis metro sniego – didelė staigmena, bet Kvebeko krašte tokios gamtos išdaigos ničnieko nenustebina. Kai tik saulutė, o iš paskos smarkokas lietutis visiškai nuplovė pirmuosius žiemos mėginimus paimti į savo ledinius gniaužtus dar ką tik nusietusių žaliuosius apdarus žemę, pakviesti trumpam pasivėžinimui užmiestinė, sprunkame iš Monrealio į rytus.

Štai jau paskutiniai švaraus ir dailiai sutvarkyto priemiesčio trobesiai. Plati Šv. Lauryno upės vaga, per kurią nutiestas gal net penkiakilometrinis gelžbetonio tiltas. Dešinėje pusėje už dosnaus rudeninio lietaus žlegsničios pelkės, priaugusios nuobodaus plonų medelių miško, stūkso vienišas medžiais ir krūmokšniais apaugęs Šv. Grigaliaus (Mont-Saint-Gregoire) kalnas, prie kurio gimęs vienas iš garsiausių šio krašto žmonių — brolis Andrius. Kadaise buvęs vienuolyno broliukas durininkas, nūnai ant įspūdingos vidur Montrealio tebestovinčios išnašios kalvos — Westmount (nuo gretimo netoli stūksančio kito kalno viršūnės Mont Royal vardo dabar turime ir šio miesto pavadinimą) — didžiulės Šv. Juozapo šventovės sumanytojas ir didelis stebukladaris, daug pagelbsti tiems, kurie prašosi jo užtarimo...

Antroje tiesiai šaunančios autostrados pusėje kyšo kitų dviejų kalnų kepurės. Ant vieno monrealiečiai, ištrūkę iš miesto, važiuoja paslidinėti. Tačiau nemaža keliauninkų, ypač tie, kurie ieško ramybės ir nušalumo, ne tik vasarą ir rudenį plaukte plaukia prie kito kalno — Rougemont. Kodėl jis pramintas Raudonuoju kalnu, nežinia: gal todėl, kad rudenio nuo augmenijos iš

tolo jis tikrai atrodo rausvas, o gal pavasarį čia pražysta daug raudonų gėlių?..

Tarp smailabokštės bažnytelės ir gero būrio vienaukščių ir dviauksčių tvarkingų, dailiai nudažytų ir rūpestingai tvarkomais sodais, daržais, gyvatvorėmis ir asfaltuotais keliais, gražiai nusodintomis alėjomis apsuptų namų, stūkso kiek neįprastos formos keli aukšti pastatai, mėlyna tvora aptvertas didžiulis sodo plotas, kur mus lydinti ir šiai nedidelei kelionei vadovaujanti sesuo Marija Paulė mažumėlę prislopintu balsu mįslingai pasako:

— Už tos tvoros — uždaro vienuolyno teritorija. Ten vaikšto tiktai vienuoliai, — ir, mums nieko nesakydama, suka automobilio vairą į didžiulį įkalnėje nusidriekusį sodą — parką, kur auga daugiau nei 15.000 vaismedžių. Tatai cistersų vienuolyno nuosavybė, nes šie broliai pagal savo įstatus turi savo rankų darbu patys išsilaikyti. Mašina lėtai slenka ilga žemučių (kad be jokio vargo būtų patogų skinti rudenio vaisius) obelių priaugusių alėją. Užtenka čia ir didžiųjų vaismedžių. Jie eilėmis nusidriekę šioje įkalnėje kiek akys užmato. Ant žemės žolėje, nepaisant, kad jau prasidėjęs lapkritis, dar teberaudonuoja raudonšoniai obuoliai. Hektarų hektarai ketvirtainiais

suskirstyti, tarpkelių išraižyti, vienur dar tik pernai užpernai vienmečių, dvimečių skiepi prisodinti, kitur ką tik išrautų iš žemės persenusių vaismedžių šakomis ir nuo senatvės susirietusiais liemenimis, jau dabar pjūklo išguldyti ant žemės, riogso didžiuliai iškirsti vaismedžiai. Suplūsta ratuoti, blizgančiomis vežėčiomis besipuikuoją monrealiečiai.

Šimtais tūkstančiais skuba į čia rudenį miestelėnai su krepšiais, kibirais, maišais pirktis iš darbščiųjų vienuolių rudens gėrybių, kurių jie patys suvažiavę prisirenka, o ką suvalgo, — už tuos visai nereikia mokėti.

Tada sode gal net šešias savaites, pasiraitoję rankoves, nuo ankstyvo ryto lig vėlyvo vakaro dirba ne tik tėvai, broliai, bet ir pats vienuolijos abatas Dom Andrė. Štai kodėl vienuolijai reikia tų didžiųjų aukštastogių sandėlių, kur spaudžiamos sultys, gaminami gėrimai, presuojami įmantrių pavidalų šokoladiniai zuikučiai, plytelės, visokie išraityti miki mausai, kurių retkarčiais kliūva ir į čia atvažiavusiems iš toliau ar rečiau pasirodantiems svečiams, sukamas iš korių medus, daromos kitos gėrybės.

Tačiau ne vien šiais gaminiais garsėja tos modernios, iš plieno, stiklo, medžio santūriai, bet taip skoningai, paprastai ir sumaniai sulipintos vienuolyno sienos, kukliai, bet kartu skoningai įrengtos pasitarimų, mąstymų salės, turtinga biblioteka, svečių kambariai, poilsio ir mąstymų kampeliai, balkonai. Čia kiekvieną darbą, kiekvieną šių dvidešimties įvairių tautybių, amžiaus ir veido spalvos vyrų žingsnį pirmiausia lydi malda. Ir ne bet kokia: pirmoji malda, dar gaidžiams nepragydus, ketvirtą valandą iš ryto, ankstyva; paskui perdien septyniskart jos skaitomos ir giedamas.

Malda čia būna sutelkta, kasdienė, subtili ir smenganti į pačią širdį. Dažnai ją paj-

vairina melodinga, nei per garsiai, nei per tyliai skambanti psalmių, chorų, giesmių ir Mišių malda, kasdien tvarkingai ir punktualiai pradedama. Visa bendruomenė — apsitaisiusi baltais abitais, tikslų tiksliausiai pagal rangą ir pareigas susėdusi į balto klevu nulakuotus suolus. Vos tik varpo dūžiai ritmingai aukštos bažnyčios skliautuose skambiu aidu sutrikdo tarp šių sienų įprastą tylą, jie kaip iš laidynės pamėtyti akmenukai ar atleistos nuo įvaržos spyruoklės, paskui abatai visi kaip vienas pakyla iš savo vietų ir susitelkia priešais mažutį, bet apdairiai ir meniškai padarytą Tabernakulį — pagerbia Švenčiausiąjį. Ant baltos sienos — medinis, aukštas ir lakoniškai išskabtuotas kryžius.

Puošmenų čia nedaug. Tiksliau sakant, jų beveik visiškai nebėra. Čia vien tik švaros, tvarkos, regis, sakais kvepiančio nulakuoto medžio, stiklo, plytos ir ... erdvės subtilus derinys. Nedidelė Marijos statulėlė. Ji, abiem rankomis paėmusi dieviškąjį Kūdikį, tiesia Jį pasauliui — mums. Dvi kuklios gėlės. Viskas tinkamai suderinta su šia modernia, į viršų smailejančia trapecinės formos užsibaigiančia koplyčios erdve, kuri šen ten pamarginta karančiais palubėje vienlempiais žibintais. Nei paveikslais, nei kokiais architektūriniais elementais neužgožtoje, naujoviško gotiško asketizmo ir susitelkimo aplinkoje dar dvasingiau skamba melodinga psalmė, kuriai vadovauja prie ausies kartas nuo karto keisto pavidalo kamertoną prisikišdamas su nedidele barzdele malonios išvaizdos dar apyjaunis Tėvas Guy. Jis tiktai šiemet tegavęs šventimus:

Viešpatie, kreipk savo ausį, mane išklausyk:

Aš – vargšas, beturtis.

Saugok mano gyvybę: aš Tau pasišventęs.

Mano Dieve, gelbėk tarną, kuris Tavim vilias...

Aidi, skamba koridoriais sutartinai giedami, giliai apmąstomi ir sielos gilumoje prancūzų kalba tariami žodžiai, kurių įdėmiai suoluose susėdę klausosi į čia suvažiavę susikaupti studentai, darbininkai, mokytojai, seselės, šeimininkės, inžinieriai... Ant kraštinio choro suolo sėdi, kaip ir visi kiti cistersai, baltai rudu, ilgai rankoviu abitu apsitašęs vienuolijos abatas. Jis dabar itin oriai žiūri į savo maldų ir giesmių knygas, kurios būna ne tikrai tvarkingai ir vienodi įrištos, lygiai sudėliotos į lentynas, bet ir kuo tvarkingiausiai kartas nuo kartos grąžinamos į suoluose padarytas lentynas.

Abato pašonėje stovi riestu viršumi, panaši į popiežiaus pastoralą, lazda su kukliu ornamentu. Tatai cistersų abato valdžios ženklas, kuris kartu su kuklia, lygiai kaip vyskupo mitra, saugoma plačiuose spintų stalčiuose, tik retkarčiais tepanaudojama per didžiausias šventes ar sykiais parodoma retesniems ir garbesniems svečiams... Dabar, kai abatas stovi su savo bendruomene, kai jie garsiai ir iškilmingai skaito raiškia literatūrine tarsena maldas ar giliai, kone ligi žemės nusilenkia pirmasis Švenčiausiajam, visiškai nebepanašus į tą ką tik prieš kelias akimirkas traškiai ir šmaikščiai besišvaistantį sąmojais, apdovanojantį svečius savo gamybos dovanėlėmis, atvirutėmis, judrų prancūzų. Nesunku dabar jį, tokį susikaupusį, rimtą ir santūrų, įsivaizduoti ir su abatiška mitra, ganytojiška lazda ir iškilmingais, kažin kur (Massachusetts valstijoje esančio trapistų vienuolyno) pasiūtais iškilmingais gotiškais liturginiais parėdais apsitašiusį ir oriai paskui savo bendruomenę žengiantį į iškilmes...

Vėlei skamba tie patys varpai, kurie taip skambiai ir mįslingai aidėjo tuose vienuolyno koridoriuose, tose susitelkimo dalyvių celėse, į kurias tikrai su ypatingu šeiminko leidimu sudaroma proga įžengti. Vėlei aidi vargonai, kurių visi vamzdeliai

— metaliniai, tikrai vienas vienintelis padarytas iš obels, medinis. Tegul ir jis, kaip ir visi cistersų darbai ir maldos, tešlovina Viešpatį. Ir tos jų rankomis sodintos, augintos obelys, iš kurių vaisių jie išsistatė šiuos nuostabius maldos, susitelkimo ir visų aplinkinių kanadiečių akis ir širdį traukiančius rūmus. Juose taip sumaniai, taip harmoningai derinamas sunkus, kasdienis iš peties ir iš širdies dirbamas darbas ir tokia nuoširdi, gili ir sutelkta malda, kurios pasimokyt šio vienuolyno prieglobstyje, kelias dienas čia atsikvėpti nuo rūpesčių, ramiai pabūti nuo amžinos skubos atskuba iš įvairių klevo krašto vietų, visokių profesijų, net įsitikinimų ir tautybių žmonės. Įvairių tautybių!..

Juk šio vienuolyno tėvai ir broliai per tiek metų kasdien labadien meldėsi už persekiojamas tautas.

Taip pat ir už Lietuvą, kurios pirmuosius pasiuntinius pamaldieji ir darbštieji cistersai pamatė 1990.02.03. Nuo tada tarp šitų vienuolyno sienų jau svečiavosi keliolika lietuvių kunigų, kuriems dosnūs abatas per tiek metų su savo broliais čia vienam, čia kitam yra dovanojęs po naujai pasiūtą albą ar taure; nesyk yra sumokėjęs neturinčiam iš ko studijuoti vienam Amerikos universitete lietuviui studentui stipendiją. Tarp šių sienų kelis mėnesius yra išbuvęs vienas žemaitis kunigas.

Čia visad svetingai sutinkama iš Monrealio Nekalto Prasidėjimo seserų vienuolijos dvasiniam susitelkimui ar nuo kasdienių rūpesčių ištrūkusi namų vyresnioji sesuo Marija Paulė, jau kiek syk į čia yra atvežusi lietuvių svečius pasižiūrėti ramios maldos vietos, tylaus, be triukšmo ir nereikalingų kalbų, sutelkto, uždaro vienuolyno gyvenimo. Čia kone visi svečiai gali susitikti su nuoširdžiu, ypač tokiu dosniu lietuviams

Motinos portretas (marmuras)

Z. Pranaitytė.

ir kartu labai svetingu abatu Dom André. Kas patikės, kad nemaža mūsų krašto varganų žmonių, peržengę šio vienuolyno slenkstį, surado šiltą, paguodžiantį žodį ir rimtą pagalbą... Teatlygina jiems Dievas!

Kaip atsirado ši vienuolija, kurios vardą lietuviai ne taip dažnai girdi? Cistersai lotyniškai reiškia — Sacer Ordo Cisterciensis, S. O. C. Tatai reformuota benediktų vienuolijos šaka. Ši vienuolija pavadinimą ga-

vo nuo vietovės Cistercium (Cîteaux) vardo. Čia šv. Robertas 1098 kovo 22 įkūrė pirmąją abatiją, o Steponas Hardigenas (Hardigen) galutinai nustatė šiai vienuolijai įstatus. Įstojus pas šiuos vienuolius šv. Bernardui, cistersai labai sustiprėjo ir netrukus įsikūrė dar keturios panašios abatijos. Ši vienuolija taip greitai plito, kad prieš šv. Bernardo mirtį (1152) jie turėjo 339 vienuolynus, o baigiantis viduramžiams, cistersai jau išaugo ligi 750 vienuolynų.

Pirmosios cistersų abatijos buvo įkurtos tam tikslui, kad būtų griežčiau laikomasi šv. Benedikto įstatų ir būtų išnaikinti netinkami, žalingi papročiai.

Cistersų vienuolijos įstatai reikalavo nuošalaus atsiskyrimo gyvenimo ir neturto. Per dieną šie vienuoliai kalbėdavo kano-niškąsias valandas, skaitydavo dvasinio turinio knygas, dirbdavo fizinį darbą. Pagal regulą liturgija turėdavo būti labai paprasta, vidiniu požiūriu gili. Dėl šitokių reikalavimų jiems prisireikė pertvarkyti tiek ir gregorinį giedojimą, tiek ir bažnytinę architektūrą. Nemažas cistersų nuopelnas — mistikos ir asketikos grąžinimas į vienuolijos gyvenimą.

Cistersai nepamiršo ir mokslo. Prancūzijoje, Vokietijoje, Anglijoje ir Ispanijoje jie įkūrė kolegijas. Iš visų tų mokslo įstaigų bene garsiausia 1242 įsteigta Šv. Bernardo kolegija Paryžiuje. Cistersai gan populiarai ir Bažnyčiai nuopelninga vienuolija, davusi tris popiežius (Eugenijų III, Celestiną ir Benediktą XII), 44 kardinolus, daugiau nei 580 vyskupų. Dėl savo darbštumo ir meilės žemei jie pagerino anuometinio žemdirbystės ūkininkavimo būdus, nusausino pelkes, nutiesė daugel kelių, iškirto daugybę nenaudingų didelių miškų.

Cistersų aukso laikotarpiu yra laikomas XII ir XIII a. Tačiau tam suklestėjimui pasibaigus, vienuolijos dvasia ėmė nykti, nes

priešingai savo įstatams jie įsigijo dešimtinės teisę ir ėmė užmiršti paprastą rankų darbą. Metai po metų nuskurdo dvasinis skaitymas, atlėgo studijos, o kanoniškosios valandos irgi prieš ordino įstatus visokiomis pridėtinėmis maldomis buvo prailgintos. Štai kodėl cistersų vienuolijos ėmė nykti. Protestantizmo banga nušlavė cistersų vienuolynus iš Anglijos, Skandinavijos šalių, Olandijos ir Vengrijos. Austrijoje cistersus panaikino Juozapas II, o Belgijoje ir Prancūzijoje — revoliucija. Tuo pačiu metu cistersai panašaus likimo sulaukė ir kitose šalyse. 1954 m. jie turėjo 8 kongregacijas, 63 vienuolynus su pusantro tūkstančio narių.

Cistersai gan anksti atsikraustė į lietuvių genčių gyvenamus plotus. Jų vienuolynų apie XII-XIII a. atsirado Prūsiose, Olivoje, Dauguvos deltoje ir kitur. Čia nemaža pasidarbavo vienuoliai Kristijonas ir Pilypas su palydovais. Juos palaikė ir rėmė popiežius, Kristijoną net paskyręs pirmuoju Prūsijos vyskupu.

Lietuvoje cistersai įsikūrė tik apie XVI a.

Čia jie turėjo keturis vienuolynus, įkurtus 1670, 1710 ir 1721. Rusijos carų išnaukinti nepriklausomos Lietuvos laikais jie neatsikūrė. Kadaise apie 1132 Prancūzijoje Elzbietos de Conzy įsteigto moterų cistersų vienuolyno pavyzdžiu Minsko vyskupijoje netoli Kimbaruvkos 1744 metais atsirado panašus moterų vienuolynas Valtis angelica.

Kadangi savo įstatų dvasia ir liturginiu požiūriu yra gana paprasti, asketiniu požiūriu gilūs, pasižymi darbštumu, gilia pagarba ir meile žemei, tvarkingumu ir naujų

ūkininkavimo metodų diegimu, pažangūs cistersų vienuolynai galėtų atlikti labai svarbų vaidmenį Lietuvoje, kur dar neišnykęs, bet jau gerokai aptrupėjęs darbštumas, atšaldyta meilė žemei, pagarba maldai, žmogui, medžiui ir bet kokiam augalui...

Tyliai sukasi lygiu asfaltuotu keliu automobilio ratai. Keturi keleiviai susimąstę klausosi šv. Bernardo 900 metų gimimo metinių garbei penkių Kanados vyrų ir moterų cistersų vienuolynų mišraus choro įrašo, kurį padovanojo atsisveikindamas ir visus suklaupčius lietuvius kryžiaus ženklų palaiminęs vienuolyno abatas. Žvelgia keliauninkai į rudens šalnų nurėdytus medžius, į toluomoje dunksančius kalnus ir besidriekiančias pelkes, o sieloje gera: jie vežasi žmogiškos, bet kartu ir dangiškos šilumos kibirkstėlę, kurią savo gerumu ir nuoširdumu įpūtė tolimo nuo Lietuvos, bet kartu ir tokio artimo ne vieno lietuvio širdžiai vienuolyno broliai.

Virš jų Vienuolyno durų didelėmis raidėmis ryškiai užrašyta: “ABBAYE NOTRE - DAME de NAZARETH” (Nazareto Dievo Motinos Abatija).

Ateina į lietuvių žemę gerumas iš tolimiausių žemynų. Gerumas, kuriam nėra ribų, nėra sienų, nėra pertvarų ir neapykantos barikadų... Kaip būtų gera, kad niekados to gerumo ir nuoširdžių padėkos žodžių už kitų nuoširdumą ir mandagų elgesį netrūktų Lietuvoje nė vienam, — mažam ir dideliame, prezidentui ir šlavėjui, kunigui ir kiemsargiui, kaimiečiui ir inteligentui...

Tėvo portretas (medis)

Z. Pranaitytė.

GILES- NIS KASDIE- NYBĖS ĮPRASMI- NIMAS

*JUOZAS
PRUNSKIS*

Prie vieno kryžiaus buvo pritvirtintas toks užrašas:

— Aš taip padariau dėl Jūsų, o ką Jūs padarėte dėl Manęs?

Šį klausimą kiekvienas turėtume pasvarstyti.

Visų pirma — iš kryžiaus turime semtis jėgų kantriai

savo kasdienį kryžių nešti, Kristų laikydami pavyzdžiu. Jei mums pasidaro per sunku nešti savo kasdienį kryžių, atremkime jį į Kristaus kryžių, ir bus lengviau. O kryžių kiekvienas turime — tai liga, tai senatvė, tai sunkumai su tais, su kuriais kasdien turime susitikti. Paguodos, sustiprinimo turime ieškoti Kristaus pavyzdyje.

Penkioliktojo šimtmečio anglų mistike Juliana iš Norwich paskelbė mintį, neužmirštamą per penkis šimtmečius:

— Didžiausia garbė, kurią galim reikšti Dievui, didesnė už pasiaukojimus ir nusi-marinimus, yra gyventi džiaugsmingai, žinant Jo meilę.

Šitokios idėjos gali nešti didesnį mūsų kasdienybės įprasminimą.

Ši Dievo meilė vis randa naujus kelius sušvytėti. Neužmirštamą rašytojas Levas Tolstojus skelbė:

— Mano malda yra ši: kas gyvena meilėje, gyvena Dieve, o Dievas jame. Mylėjime kits kitą, tada Jo meilė išsipildys mumyse, nes Dievas yra meilė.

Nuostabu, kaip mąstantieji žmonės randa aiškesnę prasmę paprastoje kasdienybėje. William Ward rašė:

— Kiekvienas saulės patekėjimas yra Dievo siunčiama žinia ir kiekvienas saulėleidis yra Dievo parašas.

Gilesnės gyvenimo prasmės įžvelgimas tai ne vien dvasininkų, mistikų kelias, bet tų apraiškų randam ir mokslininkuose. Charles A. Coulson rašė:

— Mokslas yra vienas iš Dievo pagarbavimo būdų — jis padeda suprasti, ką Dievas yra padaręs.

Tai giliai suvokė mokslo ir meno globėjai, kaip, pavyzdžiui, John D. Rockefeller. Niujorke, Rockefeller centre žalio marmuro plokštėje yra iškalti jo tikėjimo žodžiai, kurie buvo jo gyvenimo kelias:

— Aš tikiu į išmintingiausią giliausios meilės Dievą, koku vardu Jis būtų vadinamas. Žmogaus aukščiausias išsipildymas, didžiausia laimė ir plačiausias naudingumas yra gyventi harmoningai su Jo valia.

Vienas iš didžiųjų mūsų šimtmečio mokslininkų Alexis Carrel, Nobelio laureatas, kurio knyga „Žmogus, tas nežinomasis“ pasiekė labiausiai perkamų knygų garbę, buvo lankęsis Liurde, stebėjęs ten įvykstančius stebuklus, savo veikale išryškino, kad veržimasis į dvasingesnį gyvenimą neš dvasinę šviesą ir neišpasakytą ramybę.

Daugeliui mąstančiųjų žvilgsnis į gamtą neša gilesnį kasdienybės įprasminimą, Bernardas iš Cairvaux, žvelgdamas į lapus, matė Dievo galybę, o Joyce Kilmer priminė, kad tik Dievas gali sukurti medžius.

Nacių kruvino persekiojimo metu besilapstydamą Olandijoje jaunutę mergaitę Anne Frank savo visame pasaulyje pagarsėjusiame dienoraštyje rašė, kad kiekvienam,

kuris yra nuliūdęs ar nelaimingas, geriausia yra eiti į gamtą, kur galėtų pabūti su Dievu.

Įsidėmėtinas yra Martino H. Padovani patarimas:

— Jėzus mums paliko tris svarbias pamokas: Dievas mus myli, Dievas mums atleidžia ir Dievas visada su mumis. Tikėjimas mums neša džiaugsmą, ramybę, viltį. Jeigu mes to nejaučiame, tai kas nors yra blogai su mumis, ne su tikėjimu.

Mes turime įspūdingų pavyzdžių, kaip šventieji ieško kasdienybės įprasminimo, ryšio su Dievu. Štai Domininkas Savio net šešetą valandų praleisdavo klūpodamas prieš Eucharistiją, šildydamas savo širdį Švenčiausiojo spinduliais.

Keliaudamas po Šventąją Žemę, vienas kunigas rado vieną seselę net iš Airijos. O tai buvo 1925 m., netrukus po to, kai turkai nusiaubė piešdami ir degindami tas apylinkes. Kunigas paklausė tos seselės, ar ji nesijaučia liūdna ir vieniša, būdama nublokšta taip toli nuo tėvynės. Seselė atsakė, rodydama į tabernakulį:

— Kur yra Švenčiausias, ten man tėvynė. Ten mano Viešpats, ten mano Dievas.

Mes turime mylėti savo tėvynę. Ir Kristus verkė, žiūrėdamas į Jeruzalę, kurią jis žinojo būsiant sugriautą, tačiau altorius, Dievas, mums neša gilų kasdienybės įprasminimą ir didžiąją paguodą visokiausiose aplinkybėse.

Motina Teresė, ta pelniusioji Nobelio premiją už globą apleistųjų, mirstančių didmiesčio gatvėse, rado savo kasdienybės įprasminimą globoje labiausiai nelaimingųjų. Ji rinko iš gatvių apleistuosius, kurių nykstančius kūnus jau ėdė kirminai, ir rado džiaugsmo, padarydama šviesesnes valandas mirstančių nelaimingiausųjų. Ir ji net pratarė, kad toks paguodos nešimas jai davė daugiau džiaugsmo, kaip Nobelio premija. Ir jos pavyzdys tiek paveikė, kad susidarė net

(nukelta į 120 psl.)

ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO MIŠIOSE

JONAS LAURIŪNAS, S J

10. Žodžio liturgija (IV) — Credo — Tikiu

Sekmadieniais ir didesnėse šventėse po pamokslo giedama ar skaitoma “TIKIU” — Credo. Tai svarbiausių tikėjimo tiesų išvardijimas, sąrašas, kitaip dar vadinamas tikėjimo simboliu. Šių simbolių yra keli: apaštalinis, Nikėjos, Konstantinopolio, Tridento. Jie atsirado šimtmečių eigoje.

Apaštalinis arba apaštalu — tai tas, kurį mes kiekvienas mokam iš mažens. Jis yra pats trumpiausias. Sena legenda pasakoja, kad apaštalai, prieš išsiskirstydami į platųjį pasaulį, susirinkę ir nutarę, ko jie mokysis. Taip jie ir sudėję, suredagavę 12 tiesų sąrašą, į kurį kiekvienas įterpė po vieną sakinį.

Kitus simbolius yra suredagavę visuotiniai vyskupų susirinkimai — Nikėjos (325, M. Azijoje), Konstantinopolio (381), Tridento (XVI). Šie įvairūs tikėjimo tiesų sąrašai arba simboliai išvardija tas pačias tikėjimo tiesas, tik skirtingais atžvilgiais, kartais kiek praplėsdami ryšium su anuo laiku iškilusiais klaidingas mokymais. Su

daugiau kaip 150.000 pasauliečių, jos bendradarbių, kurie stengiasi įnešti nors kiek šviesos į jų tamsią kasdienybę.

Turiu viltį, kad brangus skaitytojas palankiai priims šią mano parinktą mozaiką. Dabar televizijoje, kasdienėje JAV miestų spaudoje tiek daug purvo, kad noris atsigausti ir sušilti prisimenant tauresnes ir šiltesnes asmenybes.

simboliais yra kaip su saule: ryte ji šviesi ir raudona, vidudienį — karšta, vakare kiek atvėsta, bet vis tiek ta pati saulė. Šv. Mišių metu yra vartojamas Konstantinopolio simbolis: jį galima rasti maldynuose; tai kiek ilgesnis už apaštalinį. Kur tikintieji nemoka Konstantinopolio simbolio, šv. Mišiose vartoja apaštalinį. Pastarasis vartojamas ir krikšto metu. Rytų Bažnyčia — provoslavai pripažįsta Nikėjos — Konstantinopolio simbolį, nes tuo metu, kai jis buvo suredaguotas, istorija dar nežinojo nei Rytų, nei Vakarų Bažnyčių, dar nebuvo skilimo.

Tikėjimo simbolis yra tarsi vėliava, kuri jungia mus, tikinčiuosius, ir atskiria nuo netikinčių ar kitatikių. Tikėjimas yra tarsi mūsų asmens spalva, kurią norime išsaugoti net nuo mirties. Kai mirusiam pastatomas kryžius ant kapo: reiškia, jis mirė tikėdamas Dievą. Šv. Mišiose tuojau po konsekracijos (I euch. malda) pavedami Viešpačiui iškeliaujantieji, tie, kurie “tikėjimo antspaudu buvo paženklinti”.

Robert Benson (+ 1914), gimęs anglikonu, vėliau tapęs kataliku ir kunigu, pagarsėjęs kaip rašytojas, pasakoja: “Kai studijavau Oxforde (Anglijoje), pasitaikydavo, kad auditorijoje būdavo dešimt vyrų iš tos pačios tautos, bet priklausančių dešimčiai religijų: kai studijavau Romoje — Vatikane, būdavo dažnai dešimt vyrų iš dešimties tautų, bet priklausančių vienai ir tai pačiai religijai”. Taip, kaip gyvenantys prie Nemuno, prie Nevėžio, Neries, Šešupės ir Ventos priklauso tai pačiai žemei, yra tos pačios tėvynės vaikai, taip ir išpažindami tas pačias tiesas, mes priklausome tai pačiai tikėjimo šeimai. Giedodami šv. Mišiose “Tikiu”, mes išreiškiame džiaugsmą, kad turime tikėjimą, džiaugiamės, kad šias tiesas

mes gavome iš Dievo — jos ne žmonių sugalvotos, pareiškiamo, kad šias tiesas nešime savo širdyje, jų neišsižadėsime. Ši giesmė taip pat yra išraiška vienybės jausmo: visi, kurie gieda šią giesmę, yra mano broliai-seserys — aš nesu vienišas, aš turiu namus.

Tikėjimo simbolis — tai mūsų tikėjimo santrauka: pačiu trumpiausiu būdu prisimename visą šventąją istoriją — nuo pasaulio sukūrimo iki amžinojo gyvenimo, prisimename svarbiausius momentus — Įsikūnijimą, Prisikėlimą, Šv. Dvasios atsiuntimą, Bažnyčios ir sakramentų paslaptį. Tai mūsų išganymo istorija ir kelias. Šių tiesų amžius — amžinybė. Kaip gera, kad tai amžinos tiesos: visada ir visur jos galioja — galima jomis pasitikėti. Ne taip, kaip žmonių tiesomis: šiandien jos skelbiamos, rytoj — paneigiamos. Kaip dažnai tenka nusivilti žmogiškąja tiesa! Dar taip neseniai mūsų mokyklose buvo purvais drabstomi garsūs užsienio mokslininkai: Morganas (+1945) ir vienuolis Mendelis (+1884) padėję pagrindus paveldėjimo mokslui — genetikai; šiandien jie pripažįstami kaip nusipelnę mokslui. Dar taip neseniai mūsų senele buvo laikoma beždžionė, šiandien jau nebedrįstama apie tai kalbėti... Buvo šnekama, kad pasaulis yra amžinas, o dabar dėstoma, kad turėjęs pradžia... Todėl su džiaugsmu giedokime “TIKIU”: Dievo tiesa nenusivilsime!

Bet žinokime, Bažnyčia laikosi ne ant sienų, bet ant tikėjimo tiesų. Ši tiesa — tai auksas mūsų rankose ir širdyse: neiškeikime šio aukso į šviną. Laiko upė kartais atneša ir išplauna į krantą visokių niekalų. Ne taip seniai vokiečių tauta buvo įtikėjusi į Hitlerio stabą, kurs turėjęs jiems atnešti išganyką. Dar kiti tiki į meilę, į meilę be pareigų, be atsakomybės, į meilę pirmo pasitaikusio tinkamesnio asmens, į santuoką be vaikų ir ištikimybės. Kai kas tiki, kad auginti vaiką reikia tik blynų, skudurų ir per klases prastumti, o Dievo jau nereikia.

Yra žmonių, kurie tvirtina, kad svarbu tikėti, o koks tas Dievas — nesvarbu: budistų, musulmonų ar krikščionių Dievas — nesvarbu; svarbu — pripažinti, o visa kita — nesvarbu; malda, šv. Mišios sekmadienį, išpažintis, skaistumas, teisingumas — tai mažmožis... Šitoks credo, kurį mes patys susidarome, mūsų neišganytų: tai netikras pinigų, netikras kelias, netikri vaistai...

Vokietijoje Marburgo universitete profesorius botanikas Albertas Viegandas (+1876) savo testamente taip rašė: “Aš pageidauju, kad prie mano kapo būtų sukalbėtas apaštalinis ‘Tikiu’ ir kalboje būtų pareikšta, kad aš su Dievo pagalba tikėjau visus šio simbolio sakinius; kad aš, nors gana buvau kritiškas ir atsimerkęs ėjau per pasaulį, tačiau niekada mokslas nebuvo mane pastūmėjęs abejoti tikėjimu; kad aš tik šiame tikėjime radau būties mįslių išsprendimą ir pilnutinę širdies ramybę”. Ant jo kapo yra užrašas: “Tavimi, Viešpatie, pasitikėjau, ir nebūsiu sugėdintas per amžius”. Kodėl šis mokslininkas taip gerbė ir didžiavosi tikėjimo simboliu? Todėl, kad jį buvo priėmęs savo širdyje ir visada užlaikęs. Tebūnie ir mums jis brangus, kad gyvenimo pavakary mūsų sieloje šviestų džiaugsmo saulė! Mūsų tikėjimo simbolis tebūnie mūsų veidrodis, į kurį dažnai žvelkime, patikrindami, ar viską tikime, ką lūpomis išpažįstame, ar viską užlaikome, ko reikalauja tikėjimas.

Beje, tikėjimas — kaip gelė: gali nuvysti: reikia jį saugoti, globoti, puoselėti. Reikia kovos su pačiu savimi: dažnai kliūtys tikėjimui gresia ne iš mūsų proto pusės, bet iš mūsų jausmų. Šv. Vincentas Paulietis studijų metais pergyveno sunkias tikėjimo abejones. Ką jis sugalvojo? Jis surašė apaštalinį simbolį ant popieriaus lapelio ir jį nešiodavo prie krūtinės kišenėje. Kai jį tik apnikdavo abejonės tikėjimo tiesomis, jis

(nukelta į 143 psl.)

GYVENIMO PAMOKOS

Antanas
Saulaitis, SJ

Vilniuje studentai pokalbyje apie vertybes pildė pratimų lapelius, iš psichologų priimto vienuolikos pagrindinių ir tokio pat skaičiaus pagalbinių vertybių išrinkdami savašias. Prie vertybių pridėjo gyvenimo patirtį, kuri šias pirmenybes iššaukia ar išreiškia. Pašnekesiui baigiantis, klausia pokalbio vedėjo, kokios būtų jo gyvenimo svarbiausios vertybės. Nebuvo laiko pakalbėti. Tuo prasidėjo vertybes iškėlusio gyvenimo pamokų sąrašėlis. Kai kurie pavyzdėliai atsiranda pamokslėliuose, rekolekcijų pokalbiuose. Juos girdėjusieji siūlė gyvenimo pamokas, pamokėles surašyti.

Mokslininkai teigia, kad žmogaus esminės gyvenimo vertybės įsitvirtinusios vaikystėje, nesulaukus dar dešimt metų amžiaus. Suaugusio žmogaus vertybės tesikeičia gilaus, sukrečiančio išgyvenimo metu. Tačiau manytina, kad visuomet galima iš gyvenimo mokyti.

•Kasdienis žodelis

Nuo mažens žinojome, kad motinos širdis silpna, galėtų bet kurią dieną staiga sustoti plakusi. Todėl vaikai suprato kasdien savo meilę išreikšti, o išvykę stovyklon, universitetan, kelionėn, o vėliau gyvendami kitose šalyse — kasdien metų metus laiškėlius rašė, kad vis drauge būtume už kiekvieną dieną kasdien dėkingi. Ir motinai mirus nereikėjo graužtis, kad kas nors nebūtų buvę pasakyta, išreikšta.

•Karas ir taika

Penkerių metų vaikas slėptuvėje baimės apimtas, kai žemė bombų bildesiu dreba, o kiti vaikai tarp suolų ir susigrūdusiųjų žaidžia. Išėjus visi mato naktimi dieną dūmų paverstą. Kai valstybės tariasi, skirtingų tautų ar kultūrų žmonės sutaria, buriasi, kai du žmonės vienas kito išklauso — yra vilčių, kad kada nors nebereikės kartų kartoms penkerių metų vaikams iš baimės drebėti.

•Ištikimybės pamoka

Kas pergyveno ausų uždegimą, nuvokia, ką reiškia ke-liolika metų tokia būkle vargti. Turbūt dar vaikučio lovytėje vienas pirmųjų sąmonės akimirkų buvo ištisa sopančios ausies naktis. Ir kai tik dėl skausmo prabudęs pasukdavo galvą, aptemusiam kambarįje šalia mato budinčią motiną.

•*Ryžtingai siekti*

Paveldime savo tėvų, motinų, šeimos vertybes. Senelis jaunas mirė, palikdamas žmoną su penkiais vaikais. Trečioji duktė labai norėjo tapti anglų kalbos mokytoja ir, ilgdamasi taip mylimo tėvo, eidavo prie jo kapo verkti ir kasdien šešiasdešimt naujų anglų kalbos žodžių išmokti.

•*Čigonų pamoka*

Dar pirmaisiais naujojoje šalyje metais motina siunčia dešimties metų sūnų už kelių gatvių gyvenantiems vargstantiems čigonams didelę dėžę drabužių nunešti. Iš lietuviškų pasakų girdėjęs apie vaikus vagiančius čigonus, vaikas baimingai apeina namus, kol pro galinių langų užuolaidas pamato pilną kambarį čigoniškai vilkinčių čigonų. Paklusniai padeda dėžę prie durų — ir mauna namo. Tik daug vėliau žmogus supranti, ką reiškia neturtingųjų solidarumas.

•*Nedidelis darbelis*

Kas trečią dieną — skautų sueiga, o aštuonis kilometrus nuo parapijos patalpų gyvenantys grįžta jau sutemus. Dvejus metus jaunesnio skautuko tėvai nenori vieno leisti, tai keturiolikmetis du kilometrus iš kelio patamsyje jaunesnį kas trečią dieną palydi namo, grįždamas pro baisiai lojančius kaimo šunis ir nakties šešėlius. Ir jau tada paaiškėja, kad kartais tereikia labai mažo darbeliu prisidėti, kad kitas žmogus galėtų kažkuo gyvenime džiaugtis. Mūsų draugystė išliko iki šių laikų.

•*Kiekviename gero rasti*

Keliolikmečių Stumbrų skiltyje du labai netvarkingi ir išdykę berniukai, kuriuos ir tuntininkas, ir draugininkas nori iš skautų pašalinti. Tikriausiai sąmoningai nesuprasdamas kodėl, skiltininkas atsisako tų dviejų brolių “atsikratyti”, ir aštuonių berniukų būrelis dvejus metus vis sėkmingiau bendrauja. Po daugelį metų tų dviejų brolių motina prieina ir padėkoja, kad jos sūnų neišmetėme — jiedu gražiai bręsta į žmones.

•*Paprasta malda*

Iš visų namie kalbėtų ir girdėtų maldų ryškiausia yra kasdienė maldelė prie stalo: “Ačiū Dievui už visas malones”. Ir saulėtą, ir tamsią dieną.

•*Velykų pamoka*

Tai buvo 1955 m. Velykų sekmadienis, kai tėvas su penkiolikmečiu sūnum išėjo visą dieną po gretimus miškus iškylauti. Nuostabu buvo rasti visos karvės griaučius (kaukolę namo parsinešti, nugaros slankstelius kaklaraiščio žiedais paversti), o nuostabiliausia, kad toks senas (tuomet 49 metų amžiaus) tėvas visą saulėtą dieną drauge praleido ir kartu visus nuotykius namie atpasakojo.

•*Saikingumo pamoka*

Kad namuose būtų vienas tėvų, tėvelis dirbo antrąją pamainą fabrike. Gerokai po vienuoliktos nakties valandos grįžtantį tėvą sūnus iš didelės meilės nusprendė sutikti tėvo mėgstama kava. Kad būtų skanesnė, kavininką įjungė ištisą valandą virti (tais laikais dar nebuvo automatiškų prietaisų). Namai gardžia kava kvepėjo, tik tėvas švelniai pastebėjo, kad geriau būtų nepersistengti.

•*Šikšnosparnis*

Žmonės mano, kad šikšnosparniai geria žmonių kraują arba bent veliasi į plaukus — tokios baisenybės labai bijo, vieni kitiems baimę įkalbėdami. Užtinki nuo tvoros vielos aukštyn kojom kabantį šikšnosparnį, labai mieguistą gyvūnėlį ramiai į delną įsidėdamas ir glostydamas pajunti, koks minkštas kailiukas ir kokia labai švelni sparnelių šikšna. Pasirodo, ne visada reikia bijoti, ko “visi” bijo.

•*Davatkos pamoka*

Ką tik lietuvių parapijoje atsiradusios šeimos sūnelį žavi Šv. Juozapo bažnyčios žvakės, degančios prie šventųjų statulų. Čia berniukas užtinka caro laikais atvykusią Barborą, seną skarotą davatkėlę, valančią

žvakides. Dar tebeįsikuriančios šeimos nariui buvo malonu retkarčiais gauti net 25 centus, bet labiausiai išlieka įspūdis apie senutę, supratusių, kiek svarbus žmogaus dėmesys žmogui, kad ir nedideliam.

Vaistinė

Vienas pirmųjų darbų už atlyginimą buvo valyti Tareilų vaistinę, prekes į lentynas krauti, iš sunkvežimio į rūšį nunešti, pirkėjams patarnauti. Panelė Tareilaitė kasdien skaitydavo vieną pagrindinių JAV laikraščių „New York Times“ ir vis savo tarnautojui, atėjus ramiai be pirkėjų ar darbų valandėlei, prekystalyje laikraščio dalį paslenka. Visai nepastebėdamas, keliolikmetis įpranta ilgus ir sudėtingus straipsnius skaityti, į visokiausius klausimus įsigilinti.

Draugų įtaka

Kelerius metus į gimnaziją autobusu keliaujame su draugu, kurio aistros — klasinė muzika ir laivų istorija. Bematant savo jaunesnį bendrą tiek paveikia, kad šis iš pirmojo savo uždarbio nusiperka plokštelėms groti patefoną, iki šiandien mėgsta burlaivius, laivų bei laivynų istoriją. O nenorėdamas nuo kitų atsilikti, iš daug gabesnio klasės draugo išmoko kasdien po knygą perskaityti. Po keliolikos skaitybos metų nebebuvo sąlygų papročio tęsti, bet liko kruopštaus skaitymo pamoka.

Prelato paveikslas

Kai Lietuvių Bendruomenės pradininkai rinkdavosi pas mus, prelatas Jonas Balkūnas sužinojo, kad keliolikmetis domisi kunigyste. Vietoj ilgų raginimų ar skatinimų, nieko nesakydamas padovanoja Marijos, Nuolatinės Pagalbos, paveikslą, kuris ir po 40 metų kambaryje kabo.

Po žvaigždėmis

Šv. Pranciškaus Asyžietis — viena mėgstamiausių asmenybių, o jo dvasią geriausia pažįsti, bendraudamas su pranciškonais. Kennebunkporte berniukų stovykloje vienas smagiausių nuotykių buvo

išeiti toliau nuo namelio į pamiškę. Miegmaišiuose gulėdami žiūrime į švarų žvaigždėtą dangų, su pranciškonu klieriku kalbėdamiesi ir apie žvaigždes, ir apie šv. Pranciškų, kuris mokėjo džiaugtis kiekviena Dievo dovana.

Pamoka apie mirtį

Keletą mėnesių prieš mirtį motina savo sūnaus kunigo, naktį prie lovos budinčio, klausia labiau teiginiu negu klausimu: „Sūneli, ar mirtis reiškia, kad Kristus žmogų apkabina?“

Vienuolės laiminimas

Gimnazijos biologijos pamokoje susidraugaujame su seserimi Anina, dabar jau per 90 m. amžiaus (ir tada keliolikmečiui atrodė labai sena). Daug iš mokinių reikalaujama, mokėjo kiekvieną paskatinti, padrąsinti. Atsisveikindama su abiturientu, taria: „Sėkmingai pavyks Tavo užsimoti darbai“. Ligi šiandien susirašinėjame, o vienuolės paskata daug kartų sunkią valandą guodžia.

Puota

Kas keletas dienų telefonu pasikalbame su Kalifornijos ligoninėje vėžiu mirstančia šviesia jauna moterimi. Paskutiniai jos žodžiai — kai po to dar skambinta, jau lovoje gulėjo kita ligonė — buvo: „Pakviesiu Tave į savo vestuves“. Jėzus tiek kartų apie savo Tėvo, mūsų Dievo, namus kalba kaip apie dangiškąją puotą.

Alfonso Petraičio pamoka

Brazilijoje prie savaitraščio „Mūsų Lietuvos“ pradėjome literatūros puslapį, vaikams skyrelį, literatūros ratelį, akademinį sambūrį ir daug kitų lietuviškai krikščioniškų ar krikščioniškai lietuviškų sumanymų žmonėms suartinti ir prie parapijos, lietuvių bendruomenės pritraukti, išlaikyti. Būna neigiamų atsiliepimų, ne visuomet tobulas ir mūsų darbas. „Kiti padarys geriau“ — buvo mūsų veiklos šūkis.

•*Petro Šimonio pamoka*

Sanpaulietis, sulaukęs proanūkių, visą gyvenimą prisideda prie lietuvių parapijų, organizacijų, padeda jaunimui, kol kai kurie kiti pasitraukia, atsitraukia, nusimena. Nekreipdamas dėmesio į trūkumus, neigiamybes, 80 m. senelis lipa bažnyčios bokšte kryžiaus taisyti, viena ranka tvirtai laikydamasis plaktuko, kita — vinies. “Gelbėkime, ką galime” yra jo nusistatymas.

•*Halinos Mošinskienės pamoka*

Kokios bebūtų šeimos bėdos, ekonominė namų padėtis, nuotaikos visuomenėje, sveikatos, dešimtmetį po dešimtmečio niekad neatsisako padėti — tai klasėje, tai namuose mokyti lietuvių kalbos, aprašyti renginį ar įvykį, bendradarbiauti draugijose, sielotis kiekvienu lietuvišku dalyku, kurti apysakas, bendrauti su žmonėmis, jautria širdimi prisitaikyti prie kiekvieno, kiekvienos, daugiau ir gražiau negu būtų galima iš žmogaus tikėtis.

•*Edvardo Pažėros pamoka*

Atsiųstas iš tarptarinės Nepriklausomos Lietuvos mokytojauti Sanpaulyje, anksčiau buvo mokytoju aplenkėjusiose Rytų Lietuvos žemėse. Jam atrodė, kad pajėgiausi žmonės turėtų būti laikomi ne Lietuvos ar lietuviško gyvenimo centre, o būti pasiųsti į pasienį, į apkasus, ten, kur silpniausios sąlygos ir didžiausios progos.

•*Pamoka prie traukinėlio*

Praeivį požeminyje užkalbino mergina, klausdama, kur rasti jai reikalingą traukinį. Nieko negalvodamas ir stoties tikrai nepaindamas, atsakai, rodydamas į didžiulę lentą su visų traukinių bei autobusų kryptimis. Jauna moteris pažiūrėjo į praeivį vos ne vos liūdnu veideliu — ir nuėjo, į lentą nepasiziūrėjusi. Tik vėliau supranti, kad jauna brazilietė nemokėjo skaityti.

•*Limoje*

Kelios dienos pas kone vienintelį Peru sostinės lietuvių ir jo šeimą. Niekad tokio

svečio neglobojęs, savo vietiniams artimiesiems aiškina: “Čia mano kunigas”. “Kiek toli dėl vieno lietuvio apsimoka keliauti”, — amžinai žmonės klausia.

•*Maldos būrelis*

Vatikano II-ojo nuotaikas anksti patyrę jėzuitų seminarijoje auklėtiniai pradėjo burtis į maldos būrelius. Tai vieno, tai kito kambaryje skaito Šv. Raštą, meldžiasi savo žodžiais. Vadovybė įtartinai žiūri į teologijos daug nestudijavusių susirinkimus, kai šie pradėjo dažnėti. Rektorius leido tik kartą per savaitę, tai maldos ratelis slaptai pranešdavo apie dažnesnes maldos valandėles mažyčiu popierėliu, pažymėtu žuvimi (senu krikščionišku — Kristaus — simboliu) ir studento kambario numeriu. Praėjus keletams, pats rektorius mielai prisijungė prie mūsų ratelio kas trečiądienį.

•*Metinė pamoka*

Jauna pora kasmet mini savo santuokos metines. Vietoj vakarienės ištaigingoje valgykloje, tą vakarą lieka namie, prie žvakių kukliai valgo; Dievui dėkodami, restorano puotos kainą skiria varguoliams šelpti.

•*Pas žvejus*

Visas būrys jaunų kunigų prisideda prie šiaurės rytų Brazilijos pajūrio 140-ties mažų bendruomenių vadovų bei vadovių studijų dienos. Iš žvejų kaimelių pėsti atkeliavę atneša maisto — viename puode visos mėsos, kitame — ryžiai ar bulvės, trečiame — daržovės. Diena baigiasi šv. Mišiomis, kurioms reikia vadovo, pamokslininko. “Bet esu kitos kultūros, kitos kalbos žmogus; geriau būtų vietinis, kurį geriau suprastų”. Po Mišių prieina jauni ir seni, pasidžiaugiamie mūsų bendru tikėjimu, viltimi, kai tikrai visus jungia Kristus.

•*Erika*

Su tėvais bei seneliais apsupę 13-kos mėnesių mergytės lovą, ligoninėje meldžiamės, taip neseniai krikštytą patėpame Ligonijų aliejumi, gydytojai atjungia visus

prietaisus. Motina nuprausia, paruošia laidotuvėms. “Kaip jai bus danguje — juk ji ten nieko nepažįsta”, — rūpinasi motina. Močiutė primena senelį ir dėdę, kurie pasitiks ir globos; mamos širdis aprimsta. Ir kai šiandien Šv. Kazimiero kapuose būni, visada sustoji prie gėlėmis apsodinto kapelio, žinodamas, kokius puikius tėvus turi po šios pirmosios gimę trys vaikeliai.

•*Katilinė*

Lankydami senelių prieglaudą, susipažįstame su storoku, ne per daug gudriu šildymo prietaisu prižiūrėtoju. Skirtingos tikybos pagyvenęs vyras, draugiškas ir pašlaugus, atvyksta į seminariją apsilankyti. Svečių kambaryje kalbamės, kol užaina rami tylą. Tą minutę įėjęs auklėtojas iš karto pastebi: “Atrodo, meldžiatės”. Kai mes nutylam, Dievas prabyla.

•*Dėkingumo pamokos*

Neringos stovykloje susirgusiam berniukui naktį reikia duoti vaistų. Užmerktom akim stovi, išgeria vaistus, taria “Ačiū” ir toliau miega. Tarp visų šimtų Rako stovykloje per dvi savaites nejučiomis išryškėja du (vėliau paaiškėjo, kad brolis ir sesuo), kurie kiekviena proga, visuomet atsimena padėkoti — už kiekvieną menkniekį, už pravestą užsiėmimą, už dieną stovykloje. Ir mokaisi iš už save daug jaunesnių, kad prieš Dievą pati prigimtine krikščionio laikysena yra dėkingumas.

•*Prie ligonio*

Prie sūnaus švenčiame Ligonių patepimo sakramentą, kai tėvas jau be sąmonės ypatingos priežiūros skyriuje. Išrašyti žodžiai meldžia, kad ligonis galėtų sugrįžti prie savo darbų, kad Viešpats suteiktų kantrybės ir sveikatos. Lyg viskas taikoma pačiam sergančiajam ir mirštančiajam. O sūnus po kiek mėnesių už šį aplankymą dėkoja, sakydamas, kad maldos bei apeigos jam padėjo tėvo mirtį priimti ir jį į Dievo rankas atiduoti.

•*Neregiai*

Aklų berniukų rekolekcijose sėdime po vieną regintį prie stalo, kalbėdamiesi apie viską ir apie susitelkimo dienų mintis. Taip norėtusi daugiau padėti, kai berniukas pirštu lėkštėje bulvių košės ar mėsos gabaliuko ieško, kai siekia pieno stiklinės, kai eina rekolekcijų namų koridoriu. Bet atsimeiname, kad jie — kaip ir visi žmonės — turi teisę bręsti ir tapti savarankiškais asmenimis, atsakingais už save ir savo gyvenimą. Daugiau padedame nepadedami.

•*Nuostaba*

Bendruomeninėse Susitaikinimo sakramento apeigose su pusantro šimto studentų dalyvauja jėzuitų bendruomenės 22 kunigai, klausydami asmeninės išpažinties po bendruomeninio prisipažinimo. Viskas atrodo normalu. Klierikams baigus, kunigai pradeda vienas pas kitą išpažinties visų akivaizdoje eiti, ir visų širdys prisipildo padėka už visiems ir kiekvienam taip dosniai prieinamą Viešpaties gailestingumą.

•*Didelė palapinė*

Niekaip vienam nesiseka didelės palapinės ištiesti. Praeina kitų kalbų nemokantis japonas skautas, pastebi vargstančio bėdą — ir per dvi minutes palapinė stovi. Jeigu visi žmonės — skirtingų kalbų, rasių, kultūrų, tikybų, įsitikinimų — to paties tikslo siekdami, suprasdami, kas darytina, taip sklandžiai bendradarbiautų, Dievo svajonė apie jo sutvertą žmoniją tikrai išsipildytų.

■ Prel. Simonas Morkūnas, neprikl. Lietuvoje pasižymėjęs šalpos darbais, vokiečių okupacijos metu gelbėjęs žydus nuo sunaikinimo, Amerikoje nuo 1949 m. buvęs Sioux City, Iowa, liet. Šv. Kazimiero parapijos klebonu, neseniai išėjęs į poilsį, vasario mėn. sulaukė 92 m. amžiaus.

ESAMO MOMENTO SVARBA

CHIARA LUBICH

"Štai dabar palankus metas, štai dabar išganymo diena" (2 Kor 6,2).

Šv. Paulius nurodo Izaijo tekstą (49, 8), kurį jis cituoja ankstesnėje strofoje. Pranašas joje kalba apie laiką ir momentą, kada Dievas įvykdė savo žmonių išganymą per Mesiją

Apaštalas nori pasakyti, kad tas metas atėjo tada, kai Jėzus savo auka ant kryžiaus įvykdė sutaikinimą. O dabar tai skelbia Jo Bažnyčia, dalindamasi su visais žmonėmis to sutaikinimo vaisiais.

Tai nuoširdūs ir šilti šv. Pauliaus žodžiai, kuriais jis kreipiasi į Korinto krikščionis, prašydamas juos priimti tą sutaikinimą, kurį Kristus jiems duoda per Bažnyčią. Jie negali neigti apaštalo žodžių veikiami įvairių pretekstų (jo mažesnio autoriteto, menko iškalbingumo ir t.t.), jo priešininkų įtaigojimo ar kai kurių krikščionių dvasinės puikybės.

Jis prašo, kad vietoj to, jie vadovautųsi tikru įžvalgumu, kuris padės jiems pažinti jo požymius (apaštalo išminties šviesą, sunkenybes ir bandymus, kuriuos jis drąsiai sutiko iš meilės Evangelijai, Šventosios Dvasios veikimo vaisius ir stebuklus tuose, kurie priėmė jo žodžius) ir Dievo veikimą jų išganymo darbe.

Tie žodžiai tikrai skatina pamąstyti esamo momento svarbumą, kad jis nedingtų veltui (plg. 2 Kor 6, 1); nesielgti paviršutiniškai ar abejingai, kaip išdidūs žmonės, kurie galvoja, kad jie gali tą Dievo mums duodamą laiką naudoti savaip, ne kaip Dievas nori. Priešingai, Dievo dovana esamam momentui turi būti priimama nusižeminus

ir išmintingai. Gal daugiau jau niekada nebus tokio momento, kaip šis.

Čia mąstomi žodžiai kreipia mūsų dėmesį į krikščionių dvasinio gyvenimo pagrindinę prasmę: esamo momento vertę. Bet kaip mes turėtumėm kiekvieną momentą naudoti? Dievas duoda mūsų gyvenimui laiką, ir Jis nori, kad jį naudotumėm gyvendami pagal Kristaus mokymą. Tada kiekvienoje to laiko dalelėje mes galėsime augti dvasiškai, vykdydami Dievo valią. O tuo sutaikinimo metu, grįždami prie Dievo, mes galėsime atitaisyti savo praeitį; gyvendami pagal Jo žodį, galėsime kurti mūsų dabartinio ir amžinojo gyvenimo laimę.

Esamasis momentas yra ypatingas tada, kai Dievas padeda mums išgirsti Jo balsą aiškiau, mus apšviesdamas, duodamas nepaprastą tvirtumą pasiryžti tam tikram apsisprendimui mūsų dvasiniame gyvenime. Toksai momentas yra labai svarbus, ir būtų tikra dorumo stoka dėtis, kad mes negirdėjome Dievo balso, ar norėjome atsakymą atidėti kitai progai.

Mes tikrai galėsime gyventi pagal čia mąstomus žodžius, jei skirsime daugiau dėmesio Dievo balsui, kuris mumyse kalba, reikalaujamas mylėti Dievą ir artimą kiekvieną dienos momentą. O virš visko, jei stengsimės atsiliepti nuoširdžiai ir didžiavasiškai tai šviesai ir įkvėpimams, kuriais Dievas taip mus skatina augti meilėje.

Iš anglų kalbos išvertė **Kostas Paulius**

Velykos Aukštaitijoje

Aldona Kačerauskienė

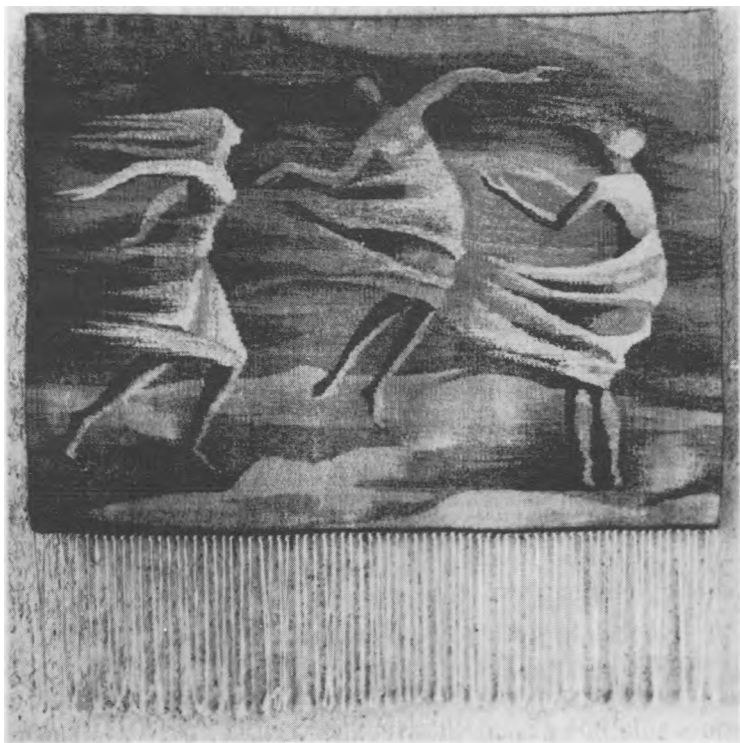
Nbe reikalo sakoma: “Susitvarkė kaip prieš Velykas”. Tvarkydavo žmonės ne tik savo aplinką, švarindavo kūną, bet nepamiršdavo ir sielos. Jai bene pirmiausia skirdavo dėmesį. Kiekvienas stengdavosi iki Verbų sekmadienio prieiti išpažinties, nusimesti nuodėmių našta, susitaikyti su Dievu ir žmonėmis.

Didžiosios savaitės pradžioje buvo švarinama aplinka, tvarkomi namai: perklijuojamos naujais popieriais sienos, nubalinamas krosnies mūrelis, numazgojamos medinės lubos ir valomi langai, naujais šiaudais prikemšami lovų čiužiniai, pervalinama patalynė ir t.t. Žmonės stengdavosi Velykoms pasidaryti ką nors naujo: pasisiūti paltą, kostiumą ar suknelę, nusimegztį pirštines ar kojines.

Nuo Didžiojo ketvirtadienio žmonės eidavo į bažnyčią, meldavosi. Didįjį šeštadienį iš kiekvienos šeimos kas nors skubindavosi į bažnyčią parnešti šventintos ugnies ir šventinto vandens. Namie kempinėje dar ruse-nanti ugnis buvo padedama į krosnį, o šventintas vanduo laikomas iki kitų Velykų, naudojamas įvairiems reikams: juo šlakstomas mirštantis žmogus, ginamasi nuo gaisro ir t.t. Ne vienas Šeštadienį pasilikdavo visai nak-

čiai budėti prie Kristaus kapo, dalyvaudavo šiai nakčiai skirtose specialiose pamaldose.

Vaikai ypač stengdavosi būti geri, laukdavo Velykio, kad tik jis kuo daugiau kiaušinių padėtų. Beje, noriu pabrėžti, kad Aukštaitijoje ne Velykų bobutė vaikus apdalindavo, o Velykis. Mano vaizduotėje tai buvo neapsakomo grožio paukštis, panašus į povą, mokantis greitai skraidyti, sugeban-tis net pro rakto skylutę įlįsti į vidų, susiieškoti iš vakaro vaikų padarytą dailią gūžtą ir pagal nuopelnus padėti kiaušinių,

Žvejo dukros (gobelenas)

Z. Pranaitytė

kurių spalvos nė iš tolo neprimindavo tų, kuriuos šeštadienį dažydavo namiškiai. Vaikams Velykis padarydavo daug džiaugsmo! Jo padovanoti kiaušiniai buvo patys gražiausi, labiausiai vertinami ne tik vaikų, bet ir suaugusių.

Visi šeimos nariai žinojo, kad Velykų rytą reikės labai anksti keltis ir skubėti į Prisikėlimo pamaldas. Tėvas vaikus įspėdavo: “Kas pramiegos, to į bažnyčią nevešime”. Todėl kiekvienas pasiruošdavo iš vakaro: nusivalydavo batus, ant jų padėdavo kojines, į paltukų kišenes sukišdavo pirštines.

Velykų rytą kelias būdavo pilnas žmonių. Girdėjosi, kaip vyrai ragina arklius, stengdamiesi vieni kitus aplenkti. Važiuo tieji pakviesdavo pavėžinti pėsčiuosius.

Bažnyčia sausakimša žmonių. Suaugusieji pakelia vaikus ant rankų, kad šie didžiajame altoriuje pamatytų prisikėlusį Kristų. Kai sąžinės nebeslegia nuodėmės, kai nieko blogo, o tik gera gali palinkėti savo artimui, kokia nuoširdi malda, koks tyras Velykų giesmės garsas! Skambant varpams, tris kartus eina giedanti žmonių minia apie bažnyčią:

*Linksmą dieną mums nušvito,
Visi troškom džiaugsmo šito:
Kėlės Kristus, mirtis krito —
Aleliuja, aleliuja, aleliuja!*

Kai mirtis ir pragaras nugalėti, kai Kristaus kančia ir mirtimi ant kryžiaus esame išvaduoti iš piktojo valdžios, argi ko begalime bijoti?

Pasibaigus pamaldoms, nušvitusiais veidais žmonės sveikindavo vienas kitą su Velykomis, bučiudavosi, linkėdavo linksmai praleisti šventės, kviesdavo vieni kitus pasisvečiuoti.

Parvažiavus namo, visi stengdavosi greičiau pašerti gyvulius ir sėsti prie šventinio stalo, kuris būdavo papuoštas avių žolėmis

dubenėliu. Persižegnodavo ir pradėdavo valgyti. Pirmasis patiekalas — margučiai, sudėti į lėkštę tarp pataisų. Daug malonių akimirkų patirdavo tas, kuriam kliūdavo stipriausias kiaušinis.

Nors ir buvo sakoma, kad pirmąją Velykų dieną negražu eiti į svečius, tarsi savo neturėtum ką valgyti, bet šito papročio nebuvo taip griežtai laikomasi kaip per šv. Kalėdas. Vaikai, susibėgę krūvon, mėgdavo ridenti kiaušinius. Jeigu tam reikalui lovelių niekas nepadarydavo, tikdavo ir medžio tošis. Vakarop jau galima buvo eiti kiaušiniuoti. Pirmiausia tikdavo aplankyti krikštą tėvelius, o paskui ir kitus kaimynus.

Neužmirštama Velykų pramoga — sūpynės. Vaikai bėgdavo pas tuos, kurių kieme jos buvo padarytos. Tačiau tikdavo ir klojime per balkį permestos vadelės.

Antroji ir trečioji Velykų diena taip pat buvo švenčiama. Grįžę iš bažnyčios, žmonės eidavo vieni pas kitus į svečius, vaišindavosi, šnekučiuodavo, dainuodavo.

Kai gyvename įtampos ir nerimo kupiną gyvenimą, kai rytą pabudę nežinome, kaip baigsis diena, Velykų šventės teatneša mums visiems dvasios atgaivą, sustiprina tikėjimą, žadina geresnių dienų viltį,

■ Lietuvių sielovados tarnyba 1993 m. lapkričio 27 d. Lemonte, IL, suruošė simpoziumą tema “Religija šeštadieninėse mokyklose ir vasaros stovyklose”. Simpoziumą moderavo dr. E. Saliklis, kalbėjo B. Bublienė, R. Kučienė, kun. A. Paliokas. SJ, sės. Margarita Bereikaitė, kun. A. Saulaitis, SJ, ir kiti.

■ Prel. Vytautas Balčiūnas, šiuo metu gyvenąs Putnam, CT, yra įkalbėjęs visą Naująjį Testamentą į juosteles. Jas galės naudoti akilieji, negalintys patys skaityti, ir kiti.

■ Sausio 22 d., šeštad., būrys Detroito Apvaizdos parapiečių dalyvavo Dainavoje suruoštame susikaupimo savaitgalyje. Jį pravedė kun. A. Saulaitis, S.J. iš Čikagos.

TA ATMINTIS ŠVENTA

(LYRINIAI PAMAŠTYMAI MEDININKUOS APSILANKIUS)

JANINA ŠTRIMAITIENĖ

Vingiuotas kelias, bėgantis tarp gojų, pamiškių pievelių, palaipsniui vis kylantis žaliais kalneliais, atveda į garsiąją Juozapinės aukštumą. Žvelgi į mėlynas miškų juostas ir nematai tolokai likusio Vilniaus televizijos bokšto. Keista — stovi daug žemiau. Atvažiavai ir netiki, kad esi aukštumoje — tas palaipsniškas kilimas kalneliais apgaulingas.

Kaip čia gražu! Stoviu prie Medininkų pilies griuvėsių ir glostau akimis vienintelio kuoro likučius. Iš 13—jo amžiaus glūdumos žvelgia į mane nebylūs akmenys, milžiniškas pilies vidaus kiemas, nebylūs vartai. Beveik 2 ha pilies kiemo, o visa teritorija su apsauginių griovių sistema — 6,5 ha.

Sakoma, kad Medininkų pilis savo originaliu planu primena romėnų karo stovyklą, o istoriniai šaltiniai pateikia žinių, kad čia gyvendavęs karalaitis Kazimieras, kuris vėliau buvo paskelbtas šventuoju. Taigi iš tiesų

*Lauko akmenys ir plytos
Gilią praeitį mums mena,
Kuoras griūvantis, sulytas,
Žarija širdy rusena.
Gal nuo medžio šitas vardas.*

*Daug medinių būta sienų.
Tai senovė čia aptverta
Ryžto įkvepia kiekvieną.*

Gaisro slibinai surijo medinę galeriją, nuožmioj kovoj sugriuvo gynybos sienos, laiko srovė užliejo už pilies sienų buvusį kaimą, išnyko net pelkės su akivarų akim. Bet šią rūsčią ar garbingą Atmintį saugo ir amžinai saugos Medininkų pilis, kuri jau sulaukė savo atgimimo datos: 1993 m. liepos 7—ją dieną virš atkastos įėjimo angos iškilmingai įmūrytas ir pašventintas pirmasis šios tvirtovės didžiojo bokšto atstatymo akmuo.

1991 metų liepos 31 d. ankstyvą rytą Medininkų vardas tautos istorijoje suskambo antrą kartą jau laisvoji Lietuvoje: kukliame muitinės namelyje buvo iš pasalų žvėriškai sušaudyti aštuoni mūsų tautos sūnūs.

*Seno kaimo Medininkų vardą
Į istoriją įrašė jie krauju.
Jeigu siela bus kada sužvarbus,
Jų auka įkvėps jėgų naujų.*

Man atrodo, kad garbingas Medininkų pilies kuoras savo akmeniniu tylėjimu padeda mums giliau suvokti šio siaubingo įvykio prasmę.

*Už ką, už ką tas skausmas sopulingas?
Vėl Atmintis ...Šįkart laisvos tautos.
Kraupi tylą giliai į širdį sminga –
Kas žudikus nubaus, kas suieškos?*

Kuoro viršūnėje plaiksto žalias šakeles mažutis tikriausiai vėjo pasėtas berželis.

Dabartinio mūsų jaunimo charakteristika

(Suaugusiųjų grupėje V premiją laimėjęs rašinys)

Birutė Vilkaitytė

Žydėjimas

Kai saulė nutirpdo upokšnių ledą ir sušildo žemę, ji nuvilnija margaspalviais žiedais. Ateik, žmogau, į gėlėtą pievą, pakelk akis į neaprėpiamą grožį, ir tavo siela taps tokia skaidri, kaip virš tavęs plaukiantis saulės sklindinas dangus. Tai žydėjimas! Ak, kaip šis nuostabus metas panašus į žmogaus žydėjimą. Į jaunystę. Tuomet neša svajonių sparnai. Ir nėra kliūčių,

nėra prarajų, išnyksta neįveikiami toliai. Išlieka tik vienintelis noras — skristi. Jaunystė — tai viena gražiausių Dievo dovanų žmogui. Bet ji nušviečia tolesnį kelią anaip tol ne visiems vienodai, priklausomai nuo to, jaunas žmogau, kaip tu moki priimti tą brangią dovaną, koks tu esi ir ko sieki gyvenime.

Su Ginta Žemaityte susipažinau Kybartuose, kai vėjuotą kovo popietę šaltuose kultūros namuose invalidų meno ir kultūros klubas “Gyvybės jėga” rengė savo parodą. Kalbinau vieną ir kitą vyresnį žmogų, klausinėjau, kaip jie nulipdė skulptūrėlę ar nutapė paveikslą, kai tarpduryje išvydau ją, linksmuolę su kibirkštėlėmis akyse. Ko jai reikia čia, sveikata, energija trykštančiai jaunuolei?... Ilgai stovėjau prie stalelio, kur buvo išdėlioti Gintos dirbinėliai: dailūs siuviniai, mezginiai ir iš molio nulipdytos skulptūrėlės, vazelės.

— Žiesti dar tik pabandė. Bet sekasi Gintai, — pasakojo klubo pirmininkė Bronė Vyšniauskienė. — Sunkiai serga. Ji vos begali paeiti. Sulaužytas stuburas.

Taip, Ginta, aš jau žinau, kad skausmas lydi tave kas žingsnis.

— Jau ligoninėje supratau, kad nebus kitaip. Ką daryti, kai pati jaunystė, kai šitiek gyvenimo prieš akis! Ėmiausi siuvinio... Ir ką jūs manote?... — nusijuokia Ginta. — Skausmą užmiršau.

Žinau, kad ta “užmarštis” sąlyginė. Ji išmokė kovoti: prieš neviltį — tikėjimu, prieš

Jis man toks įspūdingas šioje istorinėje aplinkoje. Jo žalias žvilgsnis pasiekia ir iškilų kryžių, menantį tą juodą 1991 metų gėlą.

***Kuoro berželi, tau saulužė moja.
Būk Atgimimo simboliu šviesiu.
Būk Atminties sargybiniu žaliuoju,
Garbingai ošk Istorijos balsu.***

Praeis keleri metai, ir Medininkų pilis bus atstatyta. Ne mažutis berželis, o didysis bokštas saugos istorinę rimtį, kviesdamas

į muziejų, į garbingą pilies kiemą. Važiuos karta po kartos į Juozapinės aukštumą, sustos prie kryžiaus pasimeldi už tautos didvyrių vėles.

...O Medininkų muitinės poste kaip visuomet judru. Vienintelis likęs gyvas tą siaubingą liepos rytmetį Tomas Šernas, ir žilo plauko sulaukęs, rūsčiai žvelgia į praeities dienas, Ta Atmintis šventa.

***Istorija ją saugos.
Laužų liepsna skaidri
Valstybės dieną švies.***

Motina ir sūnus (medis)

Z. Pranaitytė.

skausmą — kūryba. Ji šypsosi, ji veržli ir energinga. Iš pirmo žvilgsnio niekuo nesiskiria iš savo bendraamžių. Ji jauna, ir man primena pavasarinę gėlę.

Romas Dabrila beveik nekalba, sunkiai begali pratiesti ranką, bet... piešia nuostabius paveikslus. Naktį, kai visi suminga ir į namus ateina tylą. Gal todėl, kad visiškai galėtų išsiskleisti jautri menininko siela, gal todėl, kad pašalinė akis nematytų skausmingo rankos judesio...

Nuo pat gimimo Romą lydi paralyžius. Pas kokius gydytojus tik nevežiojo tėvai, bet išgydyti nepasisekė. Kai pirmą kartą aplankiau Romą, puikioje svetainėje šalia jo sėdėjo broliai, mama, tėtis ir, žinoma, nuolatinė pagalbininkė, močiutė. Jie iš skiemens, iš veido mi-

mikos ar rankos judesio puikiai suprato, ką norėjo pasakyti Romas ir "vertė" man. Mačiau, kaip su meile ir švelnumu jie žvelgė į vaikina. Jis buvo mylimas sūnus, mylimas brolis, anūkas. Ne, šioje šeimoje nebuvo invalido. Galbūt todėl ir yra dailininkas. Šeima buvo ir yra Romo stiprybė. Dievo gailestingumas neišmatuojamas. Negalios ištiktam vaikiniui jis davė talentą. Jaunuolio paveikslai keliauja iš parodos į parodą. Jais papuošti ligoninių vestibuliai, jų atvažiuoja žmonės iš visos Lietuvos kampelių. Grožis, kurį žmonėms dovanoja Romas, yra jo gyvenimo prasmė. Ar ne nuostabi jo jaunystė?

Tokių pavyzdžių, kai prasmingam gyvenimui pakyla negalios ištiktieji, galėčiau rasti ir daugiau. Jų jaunystė, nors ir lydima fizinio skausmo, pasižymi dvasine tvirtybe. Kas padeda jiems? Iš daugelio išanalizuotų atvejų galėčiau apibendrinti: dora, tikinti šeima arba mylimas, taurus artimas žmogus. Nelaimė dar labiau suartina aukštos moralės žmones.

Dargana

Tai buvo apleisti namai. Durys nusilupinęsiais dažais, aplūžusios, skambutis nuplėštas. Pabeldėme. Tyla. Paskui kažkas krebžtelėjo ir pritykino prie durų. Auklėtoja žengtelėjo į šalį, kad pro plyšiuką jos nesimatyty. Durys atsivėrė. Prieš mus stovėjo liesutė paauglė. Nors buvo darganotas ruduo, ji vilkėjo plonais drabuželiais. Pamačiusi bendrabučio auklėtoją, mergaitė suvirpėjo:

— Jūs, jūs... — tegalėjo ištarti

— Nusiramink, mažyte, mes atėjom tavęs aplankyti. Nebijok mūsų...

Ji baukščiai pakėlė akutes ir žengtelėjo į šalį, praleisdama mus vidun. Trenkė slogus pelėsių ir senienų kvapas. Sienos apmusijusios, kambariuose jokio baldo. Tik keletas skudurų mėtėsi kampe. Matyt, tai buvo gultas. Mergaitė nuėmė nuo palangės ryškiai geltonos spalvos mezginį ir nedidelį kamuolėlį išardytų siūlų.

— Gražu, — pagyriau, o auklėtoja švelniai palietė jos petį. Mergaitė krūptelėjo. Ji nebuvo pratusi prie švelnumo. Kartus gumulas užspaudė gerklę, negalėjau tuomet žodžio pratarti. Kai auklėtoja paklausė, kodėl paauglė neatvažiuoja į bendrabutį, ji tyliai atsakė:

— Neturiu kuo apsvilkti...
— Nupirkome paltuką, kojinaites, batukus...
Kur jie? - paklausė auklėtoja.

— Nebėra... dar tyliau ištare mergaitė ir dar žemiau nuleido galvutę. Sunku jai buvo pasakoti, kaip prieš porą dienų tuos batelius išnešė mama. Ir pragėrė... Kodėl ji būna čia? Juk bendrabutyje švari patalynė, užuolaidos ant langų. Kodėl alksta, kai ten ją pamaitina?

— Čia mano namai, — pravirko mergaitė.
Argumentų neturėjome. Mažam žmogui reikėjo namų, reikėjo motinos ir tėvo meilės.

Kai po kelerių metų pravėriau šio buto duris, į mane plūstelėjo dūmų kamuolys. Po kambarius, virtuvę šmirinėjo vaikinai ir merginos. Į mane žengtelėjo jauna, nepaprastai graži geltonplaukė. Aš ją atpažinau. Tai buvo ta pati paauglė. Ji nuleido ranką su cigarete ir nugrėžė akis šalin. Ne, ji nebuvo cinikė. Supratau, jaunas žmogus ieškojo šilumos tokiu būdu. Apleistų namų šaltis vedė pragaran. Tą akimirką tikriausiai abi supratome tai.

Kitą kartą susitikome ligoninėje. Ji pasikėlė nuo lovelės. Net įdubę skruostai, ligos kankinamas kūnas, nenustelbė jaunystės grožio. Ji perbraukė ranka ilgus geltonus plaukus ir pakėlė mąšlias akis kažkur virš manęs. Ir dabar ji nebuvo cinikė. Tik, mačiau, jos sielą slėgė begalinis liūdesys. Negaliu jo užmiršti ir šiandien. Grįžusi tąkart į savo palatą, priėjau prie lango. Pavasarinė dargana purtė obelių žiedus. Nelaimingoji man priminė patį liauniausią žiedelį, kuris vieną po kito skaudžiai mėtė žiedlapius. Galop nukris ir pats stiebelis, nes jis be gyvybės šyvo, nes be gyvybės šyvo džiūvo ir medžio šaknys — jaunuolės tėvai, paskendę pragaištingame alkoholizmo liūne.

Alkoholizmas, moralinis šeimų palaidumas — viena iš jaunimo nuopuolio priežasčių. Be šilumos ir meilės prabėga jų vaikystė, paauglystė, nesusiformuoja tikrų vertybių svertai ir jie, tarsi paukšteliai išsukinėtais sparneliais, puldinėja į šalis, blaškosi, nepajėgia skristi.

Spygliai

Jei leisiesi į kelionę traukiniu penktadienį apie pietus ir jei esi jautresnės sielos, užsisiklėsk. Kitaip neištvėrsi. Grūstis prie bilietų kasų, brutalios grumtynės perone, traukiniui

sustojus ant bėgių. Kas pirmasis įsigaus į vagoną, atsisės arba užims vietas tokiam pačiam žaliūkų būriui. Nesvarbu niekas: žilagalviai senukai, moterys su mažamečiais vaikais... Spjaudysis, keiksis, gliaudys saulėgrąžas ir čia pat ant grindų mes jų lukštus. Ir nebandyk sudrausti.

Prisimenu buvo kovo aštuntoji. Tuoju, prieš keletą metų tarybinėje Lietuvoje, dar šventė Tarptautinę Moters dieną. Susėdę žaliūkai nešvankaudami krizeno ir vis žvilgčiojo į šalimais stovinčias merginas. Tuomet neiškentusi viena pagyvenusi moteris tarė:

— Geriau vietą joms užleistumėt, jei vyrai esate.

Jaunuoliai susižvalgė, o šalia jų sėdintis trisdešimtmetis vyriškis puolė jų ginti. Ir dar su kokiais argumentais: “Moteris nieko verta... Jos vieta po vyro kojomis”.

— O jūsų motina? Jūsų žmona, kuri sėdi šalia?..

Jauno vyriškio cinizmas buvo beribis. Kilo sąmyšis. Daugelis aplinkinių žmonių ėmė jį gėdinti ir čia pat gniužo nuo neregėto įžulumo. Nežinia, kaip viskas tąkart būtų baigęsi, jeigu ne to trisdešimtmečio žmona. Ji maldavo savo vyrą nutilti. Na, o vaikinukai?.. Jie nutarė geriau dingti iš to vagono, tačiau vienas praeidamas pasilenkė prie pastabą davusios moteriškės ir prašvokštė: “Saugokis. Gausi peilį!..”

Šie šnypščiantys, įtūžę, jokių moralės normų nepaisantys cinikai — dažniausiai profesinių mokyklų auklėtiniai. Jų charakteristika trumpa: jie žmonės be jokios humanistinės patirties. Jų nemylėjo šeimoje, jei ją turėjo, jų atsikratė vidurinė mokykla, su jais vargsta profesinių mokyklų dėstytojai, įmonių kolektyvai. Dažniausiai jie pasuka nusikaltimų keliu.

Vidurinėje mokykloje dažniausiai tęsia mokslą gabesnieji, kurie galbūt papildys studentų gretas. Tarp jų yra gerų jaunuolių, tvirtai siekiančių tikslo, dorų ir sąžiningų. Tačiau kai kuriems stinga savarankiškumo.

Tą pavakarę į mūsų kiemą įžengė dailus jaunuolis. Vos beatpažinau atvykėlį. Išaugęs, pasikeitęs. Jis buvo mandagus, taktiškas su namiškiais. Paskui, šiek tiek šnektelėję, susėdome prie kavos puodelių. Vaikinukui patiko pas mus. Pakvietėme pernaktvoti. Vakarop vėl ėmėmės darbų. Jis buvo su mumis, bet padėti

nesisiulė. Kitą dieną ravėjome bulves. Vaikinas talkino. Dirbdami greta išsikalbėjome. Taip, jis jau dvyliktokas. Mokosi nebloginai, bet ką studijuos, dar nežino. Ką veikia per vasaros atostogas? Susitinka su draugais kieme, kalbasi apie diskoteką. Tiesa, viskas brangsta, ir būtų gerai turėti pinigų. O kaip jų užsidirbti? Ne, apie tai jie nekalba.

Pietus gaminome drauge. Liepiau iš daržo atnešti svogūnų, salotų, ridikėlių. Vaikinas išpūtęs akis žiūrėjo kaip pjausčiau daržoves, pyliau grietinę, čirškinau kepsnį ir sunkiau kraupais kvepiančias bulves.

— Bus karališki pietūs, — neužiomis pratarė jis ir pridūrė, kad jo mama retai daržovių perka, ir grietinės... Neužtenka pinigų...

— O jeigu tu vasarą padirbėtum?

— Kur čia padirbėsi... — abejingai atsakė.

— O ar ieškojai darbo?

— Ne, — atsakė vaikinukas.

Rytojaus dieną abu išsiruošėme į didmiestį, ir kai ėjome kaimo keliuku, jis man papasakojo, kad lanko kultūristų būrelį ir vardijo kiek reikia perdien suvalgyti kiaušinių, daržovių ir mėsos. Tam, kad raumenys užaugtų. Ir ar jis gaus čia to, jei atvažiuos kitą savaitę!

— Taip, — atsakiau, bet jis nepasakė nieko apie darbus, kuriuos galėtų padėti nudirbti. Dar sakė, kad važiuos į turistinį žygį traukiniu, ir pinigų kelionei duoda mama. Aš pasakiau, kad negerai imti tokiems dalykams, kai šeima sunaikiai verčiasi, ir paklausiau, ar jis žino, kad užsienyje ir turtingų žmonių vaikai per vasaros atostogas stengiasi užsidirbti patys. Tačiau vaikinukas manęs nesuprato. Kodėl taip atsitiko?

Jis buvo tik vartotojas ir nežinojo pragyvenimo vertės. Padaryta spraga auklėjant šeimoje, prisidėjo ir tuometinė visuomeninė nuostata. Prisimenu, tarybiniais metais buvo draudžiama paaugliams dirbti vasaros atostogų metu. Net kaimo vaikai, norėdami padėti savo tėvams triūsti kolūkio laukuose, turėdavo gauti raštiškus leidimus. Tariamasis humanizmas savo vaidmenį atliko. Šio vaikinuko mama jį auklėjo rūpestingai, mokė mandagumo, taktiškumo. Ji kartais atitraukdavo kąsį nuo savęs, kad tik jam nieko netrūktų. Moteris stengėsi aprenkti kuo gražiau, kad vaikui nebūtų gėda. Tai puiku, bet lazda turi du galus. Vaikinukas nežinojo daiktų vertės, nežinojo, kokiomis pastangomis jie įgyjami.

Jis išaugo kaip šiltadaržio augalėlis. Jis nesugeba nė truputėlį pasirūpinti savimi, o ką jau bekalbėti apie paramą motinai. Tėvai išsituokę, nors gyvena viename bute. Tėvas darbštus, tačiau mėgsta išgerti ir autoritetu sūnui negalėjo būti. Niekas su juo nekalbėjo apie ateitį, apie būsimą profesiją, kas jam labiausiai patinka, kur jo pašaukimas.

Kita problema, kai ir darnios šeimos savo vaikus baltarankiais auginą. Dieną naktį pluša, kad tik vaikams nieko netrūktų, kai jie mokosi vidurinėje mokykloje, paskui studijuoja. Šį gražų jaunystės periodą jaunas žmogus stygiaus nepajus, na, o įsigijus specialybę, tenka žemėn nusileisti. Sakykime, tenkintis nedidele inžinieriaus algele. Kaip verstis, kaip gyventi? Patirties nėra. Pasiturintys tėvai, žinoma, remia ir toliau. Taupo savo atžalų kooperatiniam butui, šelpia gimus anūkams. Ir taip be paliovos.

Jaunas inteligentas ar net darbininkas retai kada galėjo išsiversti. Tuomet buvo ribotos galimybės. Dabar savarankiškumą išsiugdyti būtina, nes Lietuva žengia iš vienos formacijos į kitą. Atsivers daugiau perspektyvų, prireiks daugiau išradingumo, gabumų, patirties. Jau paauglystėje reikia atkreipti dėmesį į naujo žmogaus formavimą, skiepyti mintį, kad kiekvieno ateitis priklauso nuo jo paties. Todėl ir keistoka matyti, kai studentas dar ir šiandien bėga iš paskaitų ar dėstytojo klausosi neatidžiai. Kaip jis taps geru specialistu? Juk jo jau niekas neaprūpins "eiline", kad ir nedidele inžinieriaus algele, o pelningą vietą teks susirasti pačiam. Nebus lengva atsikratyti lengvabūdiško, neatšakingo požiūrio, vidinio sąstingio. Dabar jau daug žmonių apsilanko užsienyje, tačiau jų įspūdžiai dažnokai vienpusiški; kaip jie ten gyvena! O kaip dirba? Apie tai kalba mažiau arba visai nieko.

Šviesų inteligentijos paveikslą siejame su J. Basanavičiumi, V. Kudirka, M. Pečkauskaite ir daugeliu kitų iškilių tautos žmonių. Norėjęsi jų pasekėjų rasti ir dabartinėse aukštosiose mokyklose. Deja... kartą eidama pro instituto fakultetą, išvydau būrelį jaunuolių. Rankos kišenėse, garsiai šūkaloja, keikiasi, spjaudosi. Tada pamąsčiau: kuo jie skiriasi nuo anų, šeimos ir visuomenės atstumtųjų "profesinukų", šėlstančių gatvėse, bendrabučiuose, traukiniuose. Nebent mokslo cenzu?.. Savigarbos, teisingo

savęs suvokimo, dvasinės kultūros reikės išmokti. Juk inteligentas visada buvo šviesos nešėjas.

Žinoma, neabsoliutinu reiškinių. Yra Lietuvoje puikaus dirbančio ir besimokančio jaunimo. Tačiau negalima nepastebėti, kad yra ir tokių, kuriems stinga atsakomybės, savigarbos, sąžiningumo. Dabar, keičiantis visuomeninei formacijai, daug jaunų žmonių pasirinko netikrąsias vertybes, nugrimzdo į materializmą, pasuko spekuliacijos keliu. Yra tokių, kurie skęsta alkoholio liūne, kurie vagia, plėšikauja, žudo. Tačiau vienareikšmiškai charakterizuoti jaunimą šiandien labai sunku. Daug įvairių faktorių formavo jų charakterį. Tenka išgirsti daug kaltinimų jaunimui iš vyresniųjų. Bet pamąstykime: iš kur tie jauni žmonės? Deja, jie iš mūsų namų. Iš gyvenimo, kuriame tarpo netikros moralinės vertybės, iš visuomenės, kurioje buvo gyvenama be Dievo. Juoda totalizmo šmėkla prasklendė virš mūsų, palikdama savo juodą šleifą.

Yra vilties

Išsilaisvinusi Bažnyčia keliai drauge su tauta. Prisimenu, vienos konferencijos metu vyskupas Sigitas Tamkevičius sakė, kad Bažnyčia negali užlopyti visų visuomenės žaizdų, ji gali duoti naują rūbą. Taigi kuriasi katalikiškos jaunimo organizacijos: ateitininkai, skautai. Gerai, kad iš Amerikos atvažiavo šviesuolis profesorius Arvydas Žygas, daugelio jaunuolių dvasios įkvėpėjas, doros skiepytojas. Gerai, kad mokyklose dėstoma tikyba. Galbūt pamažu į mūsų gyvenimą grįš Dekalogas. Džiugu matyti, kai vis dažniau jauni žmonės užleidžia vietą vyresniems troleibuse, autobuse, mandagesni gatvėse. Tai, žinoma, dar labai mažytės žmogiškumo apraiškos. Gerai, kad Kaune atsivėrė Vytauto Didžiojo universiteto durys. Galbūt humanitarinių profesijų studentai sušvelnins technokratiškojo miesto tradicijas. Tačiau mums reikės pasikeisti. Prisimenu, Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, išeivijos atstovė, Liucija Baškauskaitė sakė, kad žmonės dar nesuvokia, jog jų sielose slypi kūrybiškos galios. Galbūt manydavom, kad kūryba yra tik dideli dalykai. Bet ji yra ir gali mus lydėti visur, kiekviename žingsnyje. Dideli dalykai prasideda nuo mažų. Pakelk besiplaikstančią šiukšlę, atitiesink nu-

Sodininkė (gipsas)

Z. Pranaitis

lenktą medelį. Viskas, kas čia mus supa, yra mūsų Tėvynė, mūsų Lietuva. Ir mes atsakingi už jos gatvių švarą, už gamtos grožį, už laukų vešlumą. Kiekvienas esame kūrėjas. Ir galėsime būti laimingi tik suvokę tai.

Yra vilties. Taip sakau prisimindama ir sausio trylikąją, kai žlėgsėjo tankai, kai nepabūgę mirties krito po jais jaunuoliai Vilniuje.

Tąkart, kai atskubėjome prie retransliacijos bokšto Kaune, pirmose gretose prie menkučių barikadų stovėjo jaunučiai vaikinai taip pat. “O jaigu tankai?” — nusmelkė tuomet mintis. Minioje laikėmės už rankų, nuo baimės gynėmės malda ir giesmėmis. O jei tankai?.. Jie būtų žuvę pirmieji. Bet jie nesitraukė. Išaušo. Ištvėrėme. Visi drauge. Mus jungė laisvės troškimas.

Dabar mes mokomės laisvės. Žengiamo per aukštą ir sunkų istorijos slenkstį. Mes turime gydyti savo sielos žaizdas, padėdami vieni kitiems.

Jaunystė — tai tarsi žiedas ant medžio šakelės. Gaivinkime medžio šaknis, kad žiedas taptų vaisingas. Tepadeda mums Dievas ir žinojimas, kad visi esame viename kelyje.

Mano senelio gyvenimo ramybė — jo atlaidumas *(Jaunimo grupėje V premiją laimėjęs rašinys)*

Daiva Kulbokaitė

Jam jau septyniasdešimt penkeri. Daug? Tikrai daug ypač šiais laikais, kai jaunos žmonės šienauja vėžys, kai skęsta laivai, krinta lėktuvai, šimtai žūva autokatastrofose. Bet jam kažkodėl atrodo, kad to gyvenimo nugyventa tik maža kruopelytė. Apie savo metus prisimena tik sugedus liftui, kai reikia pūškuoti į ketvirtą namo aukštą, arba nuvingiavus ilgai eilutei prie sūrio ar dešros. Gyvena jis pas dukterį — turi šiltą ir jaukų kambarį. Duktė su žentu net kilimą nupirko. Kambaryje spalvotas televizorius. Vienatvės irgi nejaučia — trys mažos anūkėlės kartais net per daug išūžia galvą. Senelis skaito joms knygutes, dažnai išverda kokio valgio, padeda apsirengti — išeina kartu pasivaikščioti.

Jo rytas prasideda malda prie nukryžiuoto Jėzaus paveikslo. Išpažinės ir pagarbinės Dievą, senelis akimis pasisveikina su žmonos fotografija. Žmona buvo jaunesnė už jį dvylika metų, prieš penkerius metus pasimirė. Emocinga ir jautri, bet visai dar jauna moteris, staiga apsir-

go, o po poros mėnesių — nebėra žmogaus.

Po žmonos mirties senelis liko vienas. Kol dar neužsnigo, triūsė darže, sutvarkė visus pašalius apie namuką, pakalbėdavo su kaimynais. Vakaraus senelis su skaudžiu liūdesiu prisiminėdavo žmoną. Jis tyliai mintyse prakalbindavo ją, pasipasakodavo, atleisdavo ir prašydavo Dievą, kad palaimintų jo žmonelę savuoju palaiminimu.

Pasibaigė rudens dienos, atėjo žiema. Atrodo, net neišaušdavo — visą laiką tamsu ir be galo nyku. Vienintelė gyva dvasia, pasirodanti kasdien, buvo kaimynė su puoduku pieno. Dvi senelio dukros gyveno toli ir atvažiuoti galėdavo tik retkarčiais, abi augino po tris dukreles, buvo paskendusios rūpesčiuose. “Pavasariį važiuosiu gyventi pas dukrą, parduosiu namą, gyvensiu mieste” — nusprendė vienatvės kamuojamas senelis. Bet tuoj kita, viską neigianti mintis sustabdydavo — “argi galėsiu parduoti savo išpuoselėtą, išmylėtą namuką, daržą, obelį, ar galėsiu gyventi kažkur už šimto kilometrų, nuo širdžiai taip brangios vietos...”

Vėl pavasaris ir vėl mintys apsisvertė — ne, niekur nesikelsiu, gyvensiu, o kitą žiemą kaip nors iškėsiu. Bet atvažiavusios dukros nė į kalbas nesileido. Namą nusprendė parduoti, o tėvelis gyvens Alytuje pas dukrą.

Ilgai ilgai senelis vaikščiojo po savo kiemelį, atrodo, įmanytų išglostytų, išbučiuotų kiekvieną palėpę, net malkinės duris... Bet kas iš to? Nuėjęs į kapinaites, atsisveikino su žmona, prižadėjo lankyti, neužmiršti ir... išvažiavo.

Didelio miesto šurmulyš pribloškė, nors buvo matęs ir platesnių gatvių, ir aukštesnių namų. Kasdien nuo ryto iki vakaro gatvė zujo mašinos, būriais ir po vieną ėjo žmonės. Su šypsena senelis prisiminė, kaip jiedu su žmona aptarinėdavo kokią mašiną, pravažiuojančią miestelio gatvele. Žinojo visų numerius, pažindavo iš spalvų, o jei pasirodydavo kokia nematyta, tai svarstydavo abu — pas ką, iš kur? Dabar to srauto nesužiūrėsi.

Pirmuosius mėnesius gyveno tarsi sapne — mintyse vaikščiodavo savo miestuko gatvėmis, susitkdavo su kaimynais, ilgėjosi net ganyklų...

Praėjo metai kiti — visos žaizdos, atrodo, užgyja. Anūkėlės paaugo. Namų kaimynai jau

pažinojo gražų, žilaplaukį senuką, visada gerą ir tvarkingą. Kaimynai manydavo jį buvus senu mokytoju ar A. Smetonos laikų gydytoju. Nei elgesiu, nei kalba senelis niekada nesukeldavo pykčių ar barnių. Kiekvieną nugyventą dieną apmąstydavo vakare. Mintyse taikydavosi su visais, visiems atleisdavo ir pats paprašydavo atleidimo. Paėmęs knygą, pamažu, apmąstydamas, pasimelsdamas, skaitydavo Dievo žodžius: jeigu atleisime vieni kitiems, gyvensime su Jėzumi ir jo Motina Marija. Atrodė, kad atlaidumas — tai jo paties gyvenimo ramybė ir šventumas.

Senelis turi dosnią ir turtingą sielą. O tai tikra laimė. Jis jautė, kad kažkoks didelis, nenumaldomas noras griaužia jį. Iš pradžių jis net pats nesuvokė, ko nori. Sykį žentas parvežė dovanų mažą kuklų paveikslėlį, kuriame buvo nupieštos trys šieno kupetos ir senas grėblys, ir tada senukas suprato — jam reikia nors lopinėlio žemės. Jis nori jausti žemės alsavimą, jos kvapą, nori kasti, ravėti, šienauti...

Nedrįso savo noro išsakyti dukrai, ilgai slėpė, bet jau žinojo, apie ką svajoja. Atleisk, žemele, kad buvau tave pamiršęs, kartodavo mintyse, o akys krypdavo į tas tris šieno kupetas. Jos atrodė vienišos tvarkingame jo kambaryje ir niekam nereikalingos... Tik jam. Jis tarsi jautė džiūstančios žolės kvapą.

Ir sykį ryžosi — pasiguodė dukrai. Duktė suprato tėvelio troškimą. Nupirko nedidelį žemės lopinėlių — sodelį prie Merkio upės. Jau pirmą kartą apžiūrėjęs kiekvieną krūmelį, išglostęs kiekvieną žolynėlį, pajuto dar ilgai gyvens. Dar ilgai, gal net dvidešimt metų.

Ir senukas dirbo. Nuo darbo atrpatę kaulai vakarais mausdavo, bet rytą jis vėl važiavo į sodą ir darbavosi iki vėlumos. Džiaugėsi, galvodamas, jog užaugins uogų, daržovių ne tik sau, bet ir dukros šeimai. Laimingas žiūrėjo į medžius, žolę, dangų, gėrėjosi saule, grynų oru, vėjo gaivumu.

O vėlai vakare, jau gulėdamas minkštoje lovoje, pasakodavo mintyse savo žmonai, ką nuveikęs per dieną. Taip, kaip ir visą gyvenimą kad pasipasakodavo.

Mūsų mažoje Lietuvėlėje, pučiant politiniams, ekonominiams ir kitokiems skersvėjams, kurie vis labiau vieną nuo kito atitolina: su-tuoktinius, tėvus nuo vaikų, kurie kaip plunks-

Paruošė MARIJA A. JURKUTĖ

JUBILIEJINĖS DAINŲ ŠVENTĖS AKCENTAS

J. Vileišio aikštėje, kur 1924 metais vyko pirmoji Lietuvos dainų šventė, bus pastatyta paminklų kompozicija. Autoriai — architektas Eugenijus Miliūnas ir skulptorius Vytautas Narutis. Nutarta, jog 100 tūkstančių litų kainuojančio paminklo išlaidas finansuos Kultūros ir švietimo ministerija bei Kauno merija. Paminklo atidengimas Kaune liepos 7 dieną bus vienas iš šiemetinės jubiliejinės dainų šventės akcentų. (Respublika)

POPIEŽIAUS JONO PAULIAUS II PJESĖ NEMENČINĖJE

Į Nemenčinės parapijos namus vėl rinkos žmonės, atvyko ne tik parapijiečiai, bet ir svečių iš Vilniaus, Kauno, gretimų parapijų kunigų, Seimo ir vyriausybės narių. Čia Rūta Staliliūnaitė, Nijolė Lepeškaitė ir kiti Kauno dramos teatro aktoriai vaidino popiežiaus Jono Pauliaus II (Karolio Voitylos) pjesę "Priešais juvelyro parduotuvę", grojo Vilniaus styginis kvartetas. Koncertai, kūrybiniai vakarai Nemenčinės parapijos namuose vyksta kas antrą savaitę, kartais ir dažniau. (Respublika)

neles išsklaido gailestingumą, atjautą ir gena juodą nepasitikėjimo debesį, dėl taikaus žmonių sugyvenimo labai, oi labai reikia atlaidumo. Reikia jo ryškaus, visiems matomo, daugeliui suprantamo, bet ne mažiau reikia ir kasdienio, mielo, paprasto atlaidumo, lydinčio mus visą gyvenimą.

FILHARMONIJOS SALĖJE VĖL SKAMBĖS MUZIKA

Nacionalinės filharmonijos salėje įvyko iškilmingas šios salės atidarymas ir pirmasis Lietuvos nacionalinio simfoninio orkestro koncertas. Septynerius metus neveikusi salė sušvito prabangia apdaila. Restauravimo darbai kainavo daugiau kaip pusantro milijono dolerių. Lenkijos firma “Budimex” darbus planuoja dar pusmečiui.

Filharmonijos pastatas Vilniuje atsirado 1503 metais. Tada čia buvo Pirklių namai. Bėgo metai, pastatas įgaudavo naują paskirtį. Praėjusio amžiaus pabaigoje ir šio pradžioje čia buvo miesto salė, 1906 metais jame įvyko M. Petrausko operos “Birutė” premjera. 1910 metais salėje buvo įkurtas Rusų dramos teatras. 1940 metais Lietuvai atgavus Vilniaus kraštą, įsikūrė Valstybinė filharmonija.

Filharmonijos restauravimas per tuos septynerius metus patyrė daug permainų peripetijų. Darbus finansavo Maskva. Tačiau kai Lietuva atgavo nepriklausomybę, išseko finansavimo šaltiniai, ir firma, susikrovusi daiktus, išvažiavo. Todėl ir susitikime su žurnalistais Nacionalinės filharmonijos generalinis direktorius G. Kėvišas pasidžiaugė, kad buvęs premjeras G. Vagnorius vis dėlto padėjo sunkiausioje situacijoje, ir darbai buvo atnaujinti.

“Atidarymas — reikšmingas Lietuvos muzikinio gyvenimo įvykis, — kalbėjo G. Kėvišas. — Ši salė išskirtinė, ji turi savo traukos lauką, savo mikroklimatą, savo istoriją. Ji daug dešimtmečių formavo Lietuvos muzikinę kultūrą. Pagaliau į gimtuosius namus sugrįš Lietuvos tautinis orkestras, Lietuvos kamerinis orkestras, kvartetai. Ši salė viena geriausių Europoje kameriniams koncertams. Galėsime kvieisti žymiausius pasaulio muzikus”. (Lietuvos rytas)

MŪČINOS, MŪČINOS NABAGAS

Vakar užgirdau per televiziją, kad vėl bus pensijos padzidytos. Už tai labai žemai kloniojuos. Ale ir atsiminiau, kap dar mano dziedulis tokių pasakų pasakojo.

Sako, buvo tokia skūpi gaspadinė. Turėjo

ji šunyti. Ale tas šuniukas vis kūdžyn ir kūdžyn. Vienų rozų žūro gaspadinė, kad šuniukas to bliūdo nedasiekia, kur ėdalas inpiltas. Tai ji ėmė ir dadūrė lencūgėlį. Ale, kap dadūrė lencūgėlį, tai ir bliūdėlį toliau patraukė, sako, dar padla apsiės. Tas šuniukas ir vėl cik akutēm žlibina, ėdalo nedasiekia. Mūčinos, mūčinos nabagas ir vienų rozų išciesė kojukes.

Tai man rodos, kad ir su mumi tep bus. Vis po biskį dzidina pensijas, ale kad ir duonukį ir visų kitų brangina. Kad jau dar in krautuvį, tai kap in muziejų, pažiūrėk ir aik atgal. Nėra ciek pinigų, kad kų nupirkta. Gera dar, kad už pamacymų mokėc nereikia. O jau su anūkais, tai in miestų baisu nuveic. Anie už skvernų tampo, močiute, tai piernykų, tai cukierkų nupirk, ale už kų, kad ir labiausia norėtau. Reikia an duonos čedzyc. Atsirako mūs ir anūkai, kap neturėsım kuom pačestavoc. O jei kap tam šuniukui, vis bus bliūdelis toliau patraukiamas, tai neilgai ir tūsycimes ant šito svioto. Bus kap toj pasako.

J. Vailionienė, Lazdijų rajonas, Avižieniai.
(Respublika)

RESTAUROJAMI PAMARIO ARCHITEKTŪROS PAMINKLAI

Kiekvieną šeštadienį tikintieji dabar renkasi melstis į gražią Šilutės rajono Vyžių kaimo liuteronų evangelikų bažnyčią. Šiuos devynioliktojo amžiaus pabaigos pseudogotikos stiliaus maldos namus pagal architektės Janinos Naujalienės projektą atnaujino Klaipėdos valstybinės restauravimo firmos “Mingė” specialistai. Per pusmetį atstatyti mediniai balkonai, laiptai, durys, kiti interjero ir eksterjero elementai. “Mingės” meistrai restauravo praėjusiais metais taip pat Vydūno mokyklą Kintuose (Šilutės rajonas), medinę Kretingos rajono Grūšlaukės kapinaičių koplyčią, gelbėjo apleistus Klaipėdos senamiesčio namus, įrėngė originalius interjerus privačių firmų patalpose.

Aukšta darbų kokybė — pati geriausia reklama: šioms metams užsakovai pasiūlė “Mingei” bemaž dvigubai didesnę darbų programą. Bus restauruojamas Šilutės rajono Rusnės ir Katyčių bažnyčios, Klaipėdos senamiesčio pastatai. (Lietuvos rytas)

SURASTAS BUTELIS SU LIETUVIO LAIŠKU M. GORBAČIOVUI

Didžiojoje Britanijoje leidžiamas savaitraštis „Europos lietuvis“ neseniai paskelbė žinią — praėjusią vasarą vaikštinėdamas Bretanės pajūrio paplūdimiu, prancūzas Lionelis Morvanas aptiko butelį su laišku. Nemokėdamas kalbos, kuria buvo parašytas tekstas, jis įskaitė tik datą (1991 01 25), koordinates (23 laipsniai 03 N 42 laipsniai 06 W) ir suprato, kad laišką kažkas adresavo Michailui Gorbačiovui. Vėliau, pasitelkęs į pagalbą lingvistus, L. Morvanas iššifravo visą tekstą.

Paiškęs, kad laišką tuometiniam SSSR prezidentui parašė ir išmetė į Atlanto vandenyną Lietuvos vidutinio žvejybos tralerio „Vištytis“ bocmanas Juozas Lastauskas. Kas paskatino jūreivį vandenyno viduryje kreiptis į M. Gorbačiovą? Į šį klausimą atsako laiško turinys. Išreikšdamas savo didelį protestą, susietą su tragiškais 1991 metų sausio mėnesio įvykiais Lietuvoje, „pertvarkos architekto“ vardą J. Lastauskas siūlė „amžiams įrašyti į didžiausių pasaulio tirėnų sąrašą“.

Kokiomis aplinkybėmis „Vištyčio“ jūreiviai sužinojo apie sausio 13-osios įvykius Vilniuje ir kas privertė laivo bocmaną pasmerkti „supuvusią M. Gorbačiovo imperiją“?

„Tuo metu Karibų jūroje mes gaudėme krevetes, — pasakojo J. Lastauskas. — Laivui priartėjus prie Kubos krantų, Havanos radijo stotis pranešė, kad Vilniaus televizijos bokšte įsitvirtinę lietuviai šaudė į kariškius, kurie tik ginasi. Aišku, tuo niekas nepatikėjo! Vėliau Atlanto platumose klausydami „Laisvosios Europos“ radijo sužinojome visą teisybę. Reisas buvo ilgas ir varginantis. Kirsdamas pusiauį, aš ir anksčiau simboliškai mesdavau į vandenyną butelį su laivo koordinatėmis. O tąkart, pasipiktinęs ir negalėdamas kitaip išreikšti savo jausmų, nusprendžiau „jūrų paštu“ pasiųsti laišką M. Gorbačiovui. Tai buvo mano asmeninis protestas“

„Ką jautėte sugrįžę į Lietuvą?“

„Jau žinojau, kad sovietų kariškiai nesiryžo šturmuoti Parlamento rūmų. Tą naktį televizijos bokštą saugojo du Vilniuje gyvenantys mano broliai, sesuo medikė teikė pagalbą sužeistiems žmonėms. Manau, kad visų jausmai tada buvo tie patys“.

Klaipėdos jūrų muziejaus ir akvariumo darbuotojai tikisi, kad „Vyštyčio“ bocmano išmestas butelis su laišku M. Gorbačiovui papildys įdomiausių radinių ekspoziciją. (Lietuvos rytas).

ŠV. MIŠIOS UŽ LIETUVOS PREZIDENTĄ ANTANĄ SMETONĄ

Kauno arkikatedroje bazilikoje buvo aukojamos šv. Mišios už Lietuvos prezidentą Antaną Smetoną, žuvusį 1944 m. sausio 9 d. Klyvlende (JAV). Įžymaus Lietuvos politikos, visuomenės ir kultūros veikėjo penkiasdešimtųjų mirties metinių proga pamokslą pasakė mons. V. Jalinskas, kilęs, kaip ir prezidentas, iš Užulėnų kaimo Ukmergės apskrityje. Prelatas priminė tikintiesiems Antano Smetonos gyvenimo kelią ir apibūdino jį kaip paprastą, tolerantišką žmogų, nuoširdų kataliką, aktyviai prisidėjusį prie Lietuvos valstybės kūrimo 1918-1940 metais. (Katalikų Bažnyčia Lietuvoje)

KONFERENCIJA VYSKUPUI VINCENTUI BORISEVIČIUI ATMINTI

Pagrindinės šalies opozicinės partijos, judėjimai ir organizacijos Kaune surengė konferenciją vyskupui Vincentui Borisevičiui atminti.

Pirmoje renginio dalyje prelatas kun. K. Gasčiūnas apžvelgė vyskupo pastoracinę ir visuomeninę veiklą. Kilęs iš gausios ūkininkų šeimos, V. Borisevičius visą gyvenimą likęs ištikimas vaikystėje įdiegtiems krikščionybės principams ir tautiniams idealams. Prelegento teigimu, pastoracinėje veikloje ganytojas didžiausią dėmesį skyręs šeimos ir vaikų auklėjimui, jaunimui. Vyskupas mokęs mylėti Dievą, darbą, tiesą, gerbti bendražmogiškas vertybes.

Remdamiesi negausiais KGB archyvų dokumentais, D. Stancikas ir I. Bogomolovaitė pasakojo apie vyskupo tardymą ir mirties aplinkybes. Pranešėjai akcentavo, kad vyskupui nebuvę svarbu, kokią ideologiją ar tikėjimą išpažįsta sunkion padėtin patekęs žmogus. Nacių okupacijos metais jis gelbėjęs žydus ir raudonarmiečius, pokario metais teikęs paramą partizanams. Atsisakęs bendradarbiauti su saugumiečiais, V. Borisevičius buvo klastingai suim-

tas pakeliui į sostinę ir po kelių mėnesių tardymo nuteistas mirties bausme. Spėjama, jog vyskupas V. Borisevičius palaidotas masiniame kape buvusio Tuskulėnų dvaro teritorijoje.

Apie dvasininkų pasiaukojimą pokario laisvės kovose kalbėjo A. Kašėta. Aukų ir rezistencijos muziejaus darbuotoja D. Kuodytė perskaitė pranešimą “Tikėjimas — partizanų ištvermės šaltinis”. Opozicijos lyderis prof. Vytautas Landsbergis akcentavo resovietizaciją, pasireiškiančią įvairiose gyvenimo srityse. Panaši konferencija buvo surengta ir Vilniuje. (Katalikų Bažnyčia Lietuvoje)

IGNALINOS RAJONE GRAŽINAMOS SENOŠIOS BAŽNYČIAI

Tik pernai Ignalinos rajono Daugėliško parapijoje buvo pastatyta ir pašventinta nauja Kačergiškės bažnyčia, o nenuilstantis, parapijiečių mylimas ir gerbiamas kunigas klebonas Kęstutis Ralys dabar ėmėsi statyti parapijos senelių globos namus. Statybą lėšomis remia rajono valdžia. Miškų ūkio ministerija geram sumanymui skyrė medienos, kurią be jokio užmokesčio išpjovė lentpjūvė.

Rajono verslininkai davė pinigų globos namų baldams.

Nauja bažnyčia statoma pačiame Ignalinos mieste. Jau aiškiai matyti, kaip ji atrodys, nors dar laukia dideli apdailos darbai. Ignalinos parapijiečiai statė bažnyčią pirmaisiais pokario metais, bet nebaigta statyba buvo nusavinta, ir pastate iki šiol įsikūrusi rajono centrinė biblioteka.

Rajono valdyba surado galimybę atlyginti parapijai už neteisėtai kadaise nusavintą statinį, ir tos lėšos buvo skirtos naujos bažnyčios statybai. (Lietuvos rytas)

SMAILALIEŽUVĖS KNYGOS

Kiekvienas turime pasodinti po medelį, parašyti bent po vieną knygą. Tokia esanti žmogaus šventa pareiga, įprasminanti jo gyvenimą.

Ar to pakanka? Dirselėkime į statistikos metraščius. Ten teigiama, kad vidutinis žmogus per savo amžių sunaudoja beveik 200 augalotų medžių. Nemaža medienos reikia degtukams, kuriuos jis brauko per 70 metų, knygoms, laik-

raščiams, žurnalams, sąsiuviniams, buitiniams bei rašomajam popieriui, kurui, drabužiams (mediena — kai kurių audinių žaliavos dalis). Taigi, pasodinus tik vieną medelį, žaliajai gamtai būtų grąžinama tik simbolinė labai didelės skolos dalis.

Daug lengviau įvykdyti šventos pareigos antrąją dalį — sukurti knygą, jeigu ji rašoma ne plunksna, o smailiu liežuviu.

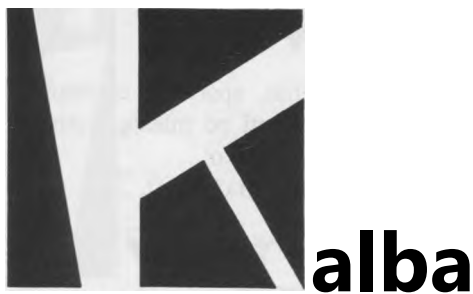
Šveicarų mokslininkai tvirtina, kad žmogus per septynis dešimtmečius kalba trylika metų. Aštuoniolika tūkstančių žodžių kasdien paberia. O tai jau 54 knygos puslapiai. Per metus pasako tiek žodžių, kad jie vos tilptų šešiasdešimt šešiose (po 800 puslapių) knygose. Septyniadešimties metų žodinė “kūryba” — 4620 knygų (po 300 puslapių).

Klausydami radijo, žiūrėdami TV, girdime ir matome, kokie sraunūs žodžių upokšniai liejasi Seimo rūmuose. Tautos išrinktieji, tie, kurie kiekviena proga alkūnėmis iriasi į tribūną, kad galėtų pasakyti “istorinę” prakalbą, kasdien “parašo” po storą knygą. Tik kas ir kada suskaičiuos, kiek ten tuščių, niekam nereikalingų žodžių? Vytautas Labunaitis (Lietuvos aidas)

TRAGEDIJA KALNABERŽĖJE

Kėdainių laikraštyje “Kėdainių garsas” (1994 m. sausio 22 d.) išsamiai aprašomos Dianos Gudžiūnaitės mirties aplinkybės. Giedrūnos Girdenytės straipsnyje “Tikėjimas, viltis ir ... mirtis” teigiama, jog mergaitė, sirgusi diabetu, buvo aktyvi “Tikėjimo žodžio” bažnyčios pasekėja, įtikėjusi, “kad ją išgydys ne vaistai, o tik malda”. Korespondentė savo teiginį grindžia dviem faktais: paskutinį kartą Diana poliklinikoje pasirodė 1993 m. gegužės mėnesį, nors ją prižiūrėjusiai gydytojai turėjo pasirodyti maždaug kas mėnesį; mergina nustojo lankytis poliklinikoje maždaug tada, kai įsijungė į “Tikėjimo žodžio” išpažinėjų gretas.

Motinos žodžiais, Diana, nustojusi gydytis, visą vasarą ir rudenį jautėsi taip gerai, kad jos mirtis buvusi labai netikėta. Gydytoja Gražina Petrauskienė, nuo mažens pažinojusi mergaitę, paaiškino, kad saviįtaiga kurį laiką galėjo palaikyti tariamai gerą merginos savijautą. Tačiau, nenaudojant vaistų, cukraus kiekis kraujuje vis didėjo, kol pagaliau sukėlė sunkiausią komą.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, SJ

Kalbos taisymai

Po pagrindinių žodžių ar posakių duodami sutrumpinimai reiškia:

n. vert. — nevartotinas vertinys;

n. svet. — nevartotina svetimybė;

nevert. r. — nevartotinas reikšmė... Toji reikšmė nurodoma žodžiais tarp kabučių.

auklėti dvasioje n. vert. — auklėti dvasia: Jaunimą reikia auklėti humanizmo dvasioje (= dvasia).

aukštame lygyje n. vert. — aukšto lygio: Paskaita buvo aukštame lygyje (= aukšto lygio paskaita).

bėgyje ko n. vert. — per: Metų bėgyje daug kas pasikeis (= Per metus...). Viskas bus atlikta paros bėgyje (= per parą).

laiko bėgyje n. vert. — ilgainiui, po kiek laiko: Laiko bėgyje (= Ilgainiui) jo sveikata pagerės.

bujoti n. svet. — tarpti, keroti klestėti, vešėti, gražiai augti: Gėlės ir krūmai jau bujoja (klesti, keroja...).

daugumoje nevert. r. “daugiausia, dažniausiai, paprastai”: Šiuos darbus daugumoje (= dažniausiai, paprastai) atlieka moterys.

“Iš jos mergaitės niekas nebeištraukė. Tiesą sakant, nė nebandė to daryti: “nebuvo, kas gelbėti”, rašo korespondentė straipsnyje “Tikėjimas, viltis ir ... mirtis” apie “Tikėjimo žodžio” pasekėjos mirtį Kalnaberžėje. (Katalikų Bažnyčia Lietuvoje)

atsiekti nevert. r. “pasiekti”: Savo pastangomis jau daug atsiekėme (= pasiekėme). Lito įvedimas tai buvo didelis atsiekimas (= pasiekimas).

eilė, visa eilė nevert. r. “keletas, keliolika, grupė, dalis, daug, daugelis, daugybė, gausybė, aibė”: Visa eilė (= Daug, daugelis, keliolika, nemažas būrys) darbuotojų gavo pagyrimo raštus. Galima vartoti, pvz., tokiu atveju: Žmonių eilė nutįso iki durų.

eilėje atvejų n. vert. — dažnai neretai: Eilėje atvejų (= Dažnai) gaisrų kaltininkai būna vaikai.

paskutinėje eilėje nevert. r. “paskiausiai, vėliausiai, pačioje pabaigoje”: I jūsų klausimus bus atsakyta paskutinėje eilėje (=paskiausiai, pabaigoje).

pirmoje eilėje nevert. r. “pirmiausia”: Pirmoje eilėje (= pirmiausia) siūlau aptarti darbotvarkę.

išeinant iš ko nevert. r. “remiantis kuo, vadovautis kuo, atsižvelgianti į ką”: Instituto statusas bus sudarytas išeinant iš mūsų perspektyvų (= atsižvelgiant į mūsų perspektyvas).

padidintas nevert. r. “padidėjęs”: Padidintas (= Padidėjęs) jautrumas, kraujospūdis.

palendrica, palengvica n. svet. — nugarinė.

panašus kam n. vert. — panašus į ką: Jis labai panašus savo broliui (= į savo brolį).

pasėka n. vert. — rezultatas, padarinys.

pasėkoje n. vert. — todėl, dėl to: Pasitaiko girtų vairuotojų, ko pasėkoje (= todėl, dėl to) įvyksta avarijų.

pončka n. svet. — spurga.

soskė, soska n. svet. — žindukas, čiulptukas.

šposas n. svet. — pokštas, išdaiga, juokai.

terioti n. svet. — siaubti: Po karo buvo nuteriota (= nusiaubta) visa šalis.

■ Pop. Jonas Paulius II, kalbėdamas 1993 m. lapkr. 26 d. Romoje katalikų ordinų vyresniųjų konferencijoje, paragino atnaujinti savo dvasingumą ir su nauju pakilimu vykdyti evangelizaciją. 1994 m. vyks pasaulio vyskupų sinodas ordinų gyvenimo nuostatams svarstyti.

ypsuliai

Šešerių metų Algiukas niekaip negali suprasti, ką murma jo vienerių metų broliukas. Tada jis kreipiasi į motiną:

— Mama, ar tu tikra, kad jis lietuvis?

Mokytoja, norėdama sugėdinti blogai rašančią mokinę, sako:

— Kai aš buvau tavo amžiaus, daug geriau rašiau. Ar tau ne gėda?

— Matyt, kad jūs turėjote geresnę mokytoją, — atsakė mokinė.

Vokaliniam koncerte klausytojas šalia sėdinčiam nepažįstamam vyrui sako:

— Na, ir rėkia toji dainininkė, net ausyse spengia!

— Tegu išsirėkia sau, nors ligi užkimimo, tai rytoj neturės balso ant manęs rėkti, — atsako užkalbintas dainininkės vyras.

Žymus prancūzų komikas Fernandel kartą patelefonavo Amerikos komikui Bob Hope.

— Alio, alio! — šaukia Fernandel. — Kas čia kalba?

— Čia kalba didžiausias pasaulyje komikas, — atsako Bob Hope

— Tai nuostabus dalykas, — sako Fernandel, — norėjau kalbėtis su Bob Hope, o pasirodo, kad kalbu pats su savimi.

Romoje du kunigėliai, apsilinkę civiliniais drabužiais, ėjo pasivaikščioti po miestą. Sutinka jie gražią merginą ir vienas sako:

— Ciao, bella! (Labas, gražuole!).

O ji atsako:

— Et cum spiritu tuo!..

Kartą katalikų vyskupą pakvietė vakarienės viena “aukštos klasės” šeima. Šeimininkas, bijodamas, kad vyskupo nepapiktintų kai kurių ponių labai iškirptos suknelės, pradėjo atsiprašinėti.

— Nesirūpinkite, — atsako vyskupas, — juk žinote, kad aš ilgai buvau misionieriumi Afrikoje.

Senelė ir jos paauglė anūkė žiūrėjo prieš 50 metų pagaminto filmo, kuris pasibaigė įsimylėjusiųjų pasibučiavimu.

— Ar ne keista, močiute, kad jūsų laikų filmai baigdavosi ten, kur mūsų prasideda...

■ Kard. V. Sladkevičius 1993 m. gruodžio 14 d. raštu kreipėsi į Lietuvos Respublikos prezidentą A. Brazauską ir Seimo pirmininką Č. Juršėną dėl Lietuvoje augančio nusikalstamumo ir vyriausybės bejėgiškumo jį sutramdyti. Rašte taip pat prašoma, kad būtų priimti įstatymai, kurie tvarkytų masinių komunikacijos priemonių švarumą.

■ 1993 m. gruodžio mėn. apklausoje 77% apklaustųjų teigiamai įvertino — labiausiai pasitikėjo Lietuvos Katalikų Bažnyčia.

■ 1993 m. gruodžio mėn. buvo perorganizuotas Lietuvos Katalikų Bažnyčios televizijos studijos darbas. Praėjus kūrimosi laikotarpiui, buvo suorganizuota Masinių informacijos priemonių komisija, kurios pirm. išrinktas arkivysk. Audrys J. Bačkis. Pagrindinė studijos užduotis — evangelizuoti Dievo tautą ir atsiliepti į Katalikų Bažnyčios poreikius II Vatikano susirinkimo dvasioje.

Reumatą gydė prieš tris tukstančius metų!

Senovės Egipto gydytojai jau prieš 3000 metų sėkmingai gydė reumatą. Faraonų laikais buvo žinoma mažiausia 250 įvairių reumatinių ligų. Buvo 720 būdų joms gydyti. Atkasant vieno gydytojo Enkmachoro kapą Sakare, rasta daug medicininių įrankių ir prietaisų, kuriais nuskausmindavo nugaros, kaklo, stuburo, kojų ir rankų sąnarių skausmus.

Senovės gydytojai reumatą gydydavo masažu, smėlio ir purvo voniomis, kurios sėkmingai naudojamos iki šiol. Be to, archeologų duomenimis, jau tais laikais buvo paplitę protezai. Operacijos buvo daromos gan kvalifikuotai. Daugelis pacientų galėjo normaliai gyventi, nors reumato suardytos galūnės buvo pakeistos dirbtinėmis.

Lauką arti reikia naktį

Lauke, suartame naktį, išauga dvigubai mažiau piktžolių negu artame dieną. Tai įrodė grupė Oregono universiteto (JAV) tyrinėtojų. Visiška tamsa nebūtina, traktorius gali dirbti su stipriais žibintais, tik svarbu, kad nebūtų apšviečiama žemė po plūgu.

Šis reiškinys aiškinamas tuo, kad piktžolių sėklos, išverstos iš gilesnių dirvos sluoksnių ir gavusios vos sekundės dalį šviesos bei vėl užverstos žeme, suaktyvinamos ir ima dygti. Naktį tokio aktyvinimo nebūna.

Tyrinėja piramidę

Japonijos archeologinė ekspedicija, praėjusių metų pradžioje tyrinėjusi Cheopso piramidę, atnaujino darbus Gizos plokštikalnėje netoli Egipto sostinės. Šį kartą, kaip pranešė EAR Senienų departamento atstovas daktaras Yamalis Marakiatas, Japonijos mokslininkai atsivežė patobulintą elektromagnetinę aparatūrą, kuri leis dar giliau pažvelgti į akmens storumę. Jis pabrėžė, kad pagrindinis naujos ekspedicijos tikslas — ne ieškoti pasakiškų faraonų lobijų, o tyrinėti piramidės sandaros ypatybes. Tai bus nepaprastai naudinga toliau ją restauruojant.

Pirmasis dangoraižis

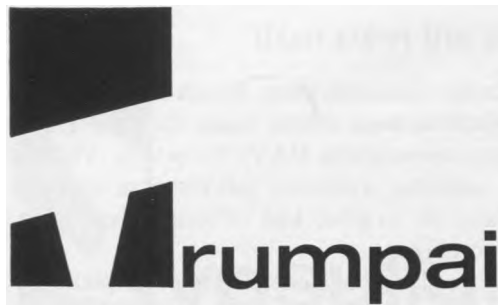
1885 m. Čikagoje buvo pastatytas pirmasis dangoraižis. Jis tebuvo 11 aukštų, bet buvo laikomas statybos stebuklu.

ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO »»»»»»»»»» atkelta iš 121 psl.

spausdavo šį popierėlį prie širdies ir šitaip savo valia pareikšdavo ištikimybę Bažnyčios tikėjimui. Taip elgėsi jaunystėje tas, kuris vėliau tapo garsus Prancūzijoje tikėjimo apaštalas. Tikėjimas dovanai neateina: reikia pastangų — reikia ieškoti tiesos, reikia melstis, reikia dorai gyventi.

Apie senovės filosofą Pitagorą pasakojama, kad jo mokiniai labai gerbė jį, ir kai ginčiuose iškildavo neaiškumų, nesusipratimų, jie juos išspręsdavo, sakydami: “Autos efa” — “jis taip yra pasakęs”. Ir mes gyvenimo kryžkelėse tarkime: Kristus yra taip pasakęs, Bažnyčia taip moko!

Tebūnie šventas mums Bažnyčios Credo, pašventintas kankinių krauju, paliudytas šimtmečių kilniausių sielų ir aštriausių protų tikėjimu, užlaikytas mūsų senelių bei tėvų ir įdėtas mums į lopšį — tebūnie jis ir mūsų karste!

■ Lietuviai pranciškonai šiais metais turi 15 klierikų noviciate Kennebunkporte, ME, ir 11 klierikų Kauno kunigų seminarijoje.

■ Niujorke katalikai sudaro 43,4%, Čikagoje 38,6%, Philadelphijoje 37%, Miami — Ft. Lauderdale — 34%

■ Arkivysk. Tadas Kondrusevičius pakvietė vysk. Paulių Baltakį ateinančią vasarą aplankyti St. Petersburgo, Maskvos ir Karaliaučiaus krašto lietuvių bendruomenes.

■ Lietuvos atstovas prie šv. Sosto K. Lozoraitis gavo ir antrą paskyrimą — ambasadorium prie Maltos ordino.

■ Kun. dr. Bernardinas Grauslys, OFM, kilęs iš Kretingos apskr., mokslus baigęs Romoje ir Milane, lietuvių pranciškonų vienuolyne ėjęs įvairiausiais pareigas, mirė 1994 m. sausio 25 d. Kennebunkporte, ME.

■ Amerikos žemyne, dabartiniame La Isabela miestelyje, Dominykoje, 1494 m. sausio 6 d. kun Bernardo Boyl, Ameriką pasiekęs su antrąja Kristupo Kolumbo ekspedicija, aukojo pirmąsias Mišias Naujajame pasaulyje. 500 metų sukaktis buvo iškilmingai paminėta tame pačiame miestelyje šių metų sausio 6 d. Iškilmėms vadovavo Dominykos sostinės Santo Domingo kard. Lopez Rodriguez, o koncelebracinėse Mišiose dalyvavo daugybė Centrinės ir Pietų Amerikos vyskupų.

■ 1993 m. gruodžio 8 d. vysk. VI. Michelevičius Šiauliuose pašventimo naują švč. M. Marijos Nekalto prasidėjimo šventovę. Šventovei patalpas, buv. valstybinės įmonės “Nuklonas” kultūros rūmus, perleido naujai kuriamai parapijai tos įmonės dir. V. Slanimas. Parapijos klebonu paskirtas kun. A. Vainoras.

■ Kun. Jonas Kukta, S.J., paskutiniuoju metu dirbęs Palūšės parapijoje, mirė 1993 m. gruodžio 6 d. Savo buv. mokytojo laidotuvėms vadovavo kard. V. Sladkevičius, dalyvaujant Lietuvos jėzuitų provinciolui kun. J. Borutai, jo padėjėjui čikagiškiui kun. A. Saulaičiui ir daugybei kitų kunigų.

■ Lietuvos ir Latvijos jėzuitus 1993 m. gruodžio pradžioje aplankė generalinis vyresnysis kun. P. H. Kolvenbachas. Spaudos konferencijoje pažymėjo, kad labai svarbi jėzuitų apaštalavimo forma yra švietimas. Pasidžiaugė atsikūrusia Kauno jėzuitų gimnazija, sakė matęs galimybių atkurti panašias švietimo įstaigas ir kitose Lietuvos vietovėse.

■ Naują liturginį giesmyną, parengtą kun. Kazimiero Senkaus, 60 tūkstančių egz. tiražu išleido Vilkaviškio vyskupijos kurija. Giesmyno išleidimą finansiškai parėmė Vokietijos Rottenburgo-Stuttgarto ordinariatas.

■ Kanados Londono vysk. John M. Sherlock, D. D., yra labai palankus Lietuvai ir lietuviams. Jis buvo vienas pirmųjų, kuris su dideliu dėmesiu sekė įvykius Lietuvoje ir į tai reaguodavo: rašė laiškus Kanados min. pirm., vyskupų konferencijai. Lietuvai kritiškais momentais jis ragino vyskupijos parapijas aukoti šv. Mišias už Lietuvą ir pridėti tikinčiųjų maldose maldele, prašant, kad Lietuvos žmonės išlaikytų gresiančius pavojus ir liktų ištikimi Kristui.

■ Kun. Edmundas Putrimas, ketverius metus su puse išbuvęs Vasario 16 gimn. kapelionu, grįžo į Kanadą. Naujuoju kapelionu nuo vasario 1 d. paskirtas kun. Gediminas Tamošiūnas iš Kaišiadorių vyskupijos.

■ Vokietijos vyskupų delegatas lietuvių sielovadai prel. Antanas Bunga neseniai atšventė 75 m. amžiaus sukaktį.

■ Katalikai yra didžiausia religinė grupė Kanadoje, sudaranti apie 47%. Unitai sudaro apie 18%, kitą dalį sudaro arti tuzino įvairių kitų religijų žmonės.

■ Nuo pernykščių metų Kalėdų proga Lietuvos vaikus pradėjo lankyti “Kalėdų Senelis”, o nebe “Senis Šaltis”, kaip buvo įprasta (ir privaloma) komunistų valdomuose kraštuose.

Juoz. M.

Dail. Zuzana Pranaitytė — sesuo Augustina

Zuzana Pranaitytė gimė 1930 m. birželio 20 d. Šakių apskrities Kulčikų kaime valstiečių šeimoje. Baigus vidurinį mokslą Pilviškiuose, įstojo į Lietuvos valstybinį dailės institutą, kurį baigė 1958 m. įsigijusi skulptorės profesiją.

Pirmieji skulptūros mokytojai buvo E. Radauskaitė ir R. Jakimavičius. Vėliau dėstė B. Pundžius, J. Mikėnas; piešimą — J. Kėdainis, P. Aleksandravičius, V. Žuklys.

Dabar dirba daugiausia religine tematika. Ji yra Eucharistinio Jėzaus kongregacijos sesuo Augustina. Yra surengusi dvi parodas — 1970 ir 1990 metais.

Atrodo, kad jos mėgstamiausias vaizdinio meno žanras — skulptūra, tačiau savo repertuare ji turi nemaža piešinių ir gobelenų. Skulptūroms daugiausia vartoja marmurą, medį, terakotą, gipsą, akmenį; piešiniams — vaško ar kreidinė pastelę; gobelenams — vilną, pusvilnę, liną.

Šis “Laikų lietuviams” numeris iliustruotas jos darbų (daugiausia skulptūrų) nuotraukomis.

“Laiškų lietuviams” konkursas jau pasibaigė vasario 16 d. Konkursui atsiųsta 103 straipsniai — 83 suaugusių ir 20 jaunimo. Pasibaigus nustatytam laikui, dar gavome kelis straipsnius, kurie neįtraukti į konkursą, bet galės būti spausdinami, jeigu tiks. Vertinimo komisija jau baigia straipsnius skaityti. Apie rezultatus pranešime kitame numeryje.

Religinis konkursas

Prel. J. Prunskis paskyrė 5.000 dol. skirti premijai ar premijoms: 1. už krikščionybės idealus ugdantį projektą, visiškai suplanuotą, su finansine sąmata. 2. už religinį veikalą, paties parašytą ar išverstą, mašinėle išspausdintą, dar neišleistą.

Projektas ar veikalas pasirašomas slapyvardžiu. Atskirame užklijuotame vokelyje įrašoma tikroji autoriaus pavardė, adresas ir telefonas.

Konkurso medžiagą siųsti iki 1994 m. rugpjūčio 1 d. šiuo adresu:

Sisters of Immaculate Conception,

Religinis konkursas

600 Liberty Highway, Putnam, CT 06260

Šių metų pirmame numeryje pranešėme, kad skelbiame vajú konkurso premijoms. Pirmoji su 100 dol. atsiliepė Regina Jautokaitė iš Čikagos. Paskui 200 dol. atsiuntė Petras Vilutis iš Kanados. Laukiame ir daugiau aukų, nors ir mažiausių. Visiems aukotojams dėkojame. Tik Jūsų aukų dėka galėsime skelbti konkursus ir gauti pakankamai straipsnių, kad “Laiškai lietuviams” galėtų ir toliau eiti.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, SJ. Redaktoriaus pavaduotojas — Algirdas Paliokas, SJ. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija A. Jurkutė, Vytautas Kasniūnas, Jonas Kuprys, Nijolė Užubalienė. Techn. redaktorė — Teresė Pautieniūtė-Bogutienė. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636-1098 Tel. (312) 737-8400. FAX (312) 737-0486. “Draugo” spaustuvė. Metinė prenumerata - 15 dol., atskiras numeris - 1,50 dol.